

Teslimiyet ve Fedakârlığın Sembolü

KURBAN

içindekiler

Editör'den	3
Kurban Bayramı	4
Kurban Parasını Sadaka Olarak Kullanmak Doğru mu?	6
Kurban Kesmemek İçin Bahane Aramayalım	8
Kurban Kesmek Kadınlara Vacip mi?	8
Peygamber Efendimiz (Sallallahu aleyhi ve sellem) Kurban Kesmek Üzerine Diyor Ki:	10
İsmail'ini Kurban Et!..	12
Kurbanın Tarifi	14
Kurban Kesmekle Mükellef / Yükümlü Olanlar	14
Kurban ve Hizmet	14
Kur'an'da Kurban	16
Kurban Teslimiyettir	18
Kurban Cömertliktir	18
Kurban Sadakatin İşaretidir	18
Kurban Fedakârlıktır	18
Kurban Takvadır	19
Kurban Rahmet ve Bereketdir	19
Kurban, Ticaret ve Ekonomiye Katkıdır	19
Kurban Kesmenin Dinimizdeki Hükmü	20
Kurban Çeşitleri	23
Kurbanda Saklı Hikmetler	24
Soru ve Cevaplarla Kurban	26
13 Adımda Kurban Kesme	30
Çocuklara Kurbanı Anlatmak	32
Kurban İbadeti	34
Aydınlık Bayram Kurban Bayramı	37
Kurban Tarlası	41
Kara Afrika'nın Bayramlarını Ak Etmeye Geldik...	44
Allah'a Ancak Sizin Takvanız Ulaşır!	46
Kurbanınızı Vekalet Vererek Kestirebilirsiniz	47
Kurban Haccı Hatırlatır	49
İbrahim Olabilmek	51
Kurban, Allah'a Şükür ve Teşekkürdür	52
Kurban Keserken Hastalığa Yakalanmayalım!	53
Teşrik Tekbirlerini Unutmayalım	54
Arafat'taki Sevaba Ortak Olalım!	54
Kurban Kesmeye Neden İhtiyaç Var?	55
Kurban Kesmenin Özündeki Sebep Emredilmiş Olmasıdır	56
Kurban Kesen Dinî Mesuliyetten Kurtulmuş Olur	56
Ölmüş Kimselere Kurban Kesilir mi?	57
Kurban Kurbiyete Vesile	58
Kurbanla Kişi Sembolik Olarak Kendini Allah'a Armağan Etmiş Olur	60
Çocukları Bayram Namazı'na Götürmeli	60
Kurbanlar Ahirette Sahiplerine Birer Binek Haline Geleceklerdir	61
Kurban Her Yönüyle Rahmettir	62
Neresi Sıla Bize Neresi Gurbet	63

"Saygıdeğer okuyucularımız!"

Allah'a yakınlık sağlamaya matuf her şey kurbandır; yeter ki temelinde Allah rızası olsun. Hac sûresindeki şu ayet aslında bunu özetler: "Kestiğiniz kurbanlıkların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşır. Allah'a ulaşan tek şey, kalplerinizde beslediğiniz takvâdır, Allah saygısıdır."

Kurbanı en geniş manasıyla ele almak gerek. Kurban bayramlarında keseceğimiz kurbanlık acaba bize Hz. İsmail'in, Allah'ın emrini uygulamaya çalışan babası karşısındaki o teslimiyetini ne derece anlatıyor? Hz. İbrahim ve Hz. İsmail'in bu teslimiyetleri acaba bize, yeri gelince nefisleri Allah yolunda kurban etmek, Allah yolunda can atmak suretiyle şeytanı öldürmek manasını salık veriyor mu? Kurban ibadeti bütün Müslümanların bir olduğu hac ibadetini bize ne derece anlatıyor?

Sadece kan akıtmak aslında bir bakıma kasaplık etmektir. Peki Kurbanımızın sadece hayvan kesmekten ibaret olması için ne yapmalıyız?

Kurban etini dağıtmanın yanında onun vesile olduğu sevgi, kardeşlik, dayanışma ve Allah yolunda olma iştiyakını acaba etrafımıza ne kadar anlatabiliyoruz?

İşte bu kitap-dergimizde Allah'a ve O'nun yoluna hizmet etmek açısından, fert ve toplum zaviyesinden Kurban'ın hikmetlerini değişik başlıklar altında ele almaya çalıştık. Bunun yanında Kurban başlığı altında mutlaka anlatılması gereken hususları da dergimizde işledik.

Bir Kurban'ın daha Allah'a yaklaştırmaya vesile olması niyazıyla...

YAYIN YÖNETMENİ
Dr. Faruk VURAL

YAYIN EDITÖRÜ
Ali BUDAK

GÖRSEL YÖNETMEN
Engin ÇİFTÇİ

GRAFİK TASARIM
Murat ARABACI

TASHİH
Ahmet ÖZDEMİR

YAYIN VE İLETİŞİM ADRESİ
Emniyet Mah. Huzur Sk. No: 5 P.K. 72
Üsküdar- İSTANBUL
Tel: 0-216 318 10 00 Faks: 0-216 422 41 40

BASILDIĞI YER
Çağlayan A.Ş. Gaziemir/İZMİR
Tel: 0 232 252 20 97 Faks: 0 232 252 21 00

BASIM TARİHİ
Kasım 2007

İNTERNET ADRESİ
www.rehberyayinlari.com
alibudak@rehberyayinlari.com

KURBAN BAYRAMI

“Lûtfunu Arttır Allah’ım!”

Kurban Bayramı, Hz. İbrahim ve İsmail’den günümüze kadar, hep bir kahramanlık, bir fedakârlık, bir hasbîlik ve bir teslimiyet sembolü olagelmıştır. Kurban Bayramı, tıpkı orduların savaşa gidişi gibi gürül gürül tekbirlerle gelir ve bir velvele olur, her yanda yankılanır. Onda hem bir mûsiki ve şiir hem de muharebelerin bin tarraka ile gürleyen hakkı ilan sesleri iç içedir.

Kurban Bayramı’nda evler-sokaklar, mabetler, dağlar, taşlar tekbirlerle lerzeye gelir inler. Minarelerden yükselen temcidler en bayıltıcı nağmelerle, dalga dalga tâ evlerimizin içine kadar gelip yayılırken, köy-kent, şehir-kasaba, ova-oba, koyun-kuzu

meleyişleriyle sarsılır. O kutlu zaman diliminde hemen herkes, her şey ve her yer âdeta dile gelir ve konuşur. Arafat bir mahşer gibi kaynar ve köpürür, bir hesap meydanı gibi endişe ve ümit soluklar.. Müzdelife, Mîna yoldakilerin telaş ve tedarikiyle uğuldar.. Kâbe, sinesi hasretle yanan gufrana susamışların nabzı gibi atar.. ve bütün bu sesler, soluklar Hak karşısında divan durmuş inleyen en mükerrem kulların çığlıkları gibi gider verâların kapılarına dayanır. Sanki ebediyet gamzeden bu seslerle, hislerimizin sınırsızlığını, hülyalarımızın sonsuzluğunu edâ ediyormuşuz gibi, duygularımızın bütün hazineleri açılır.. ve bütün mahrem

hislerimiz bağı kopmuş tesbih taneleri gibi dört bir yana saçılır. Her yanda köpürüp köpürüp Hak katına yükselen bu sihirli sesleri duyup ve gönüllerimizde cennetler gibi esen şevk ü tarâbi yaşadıkça, aşktan, şevkten ve bayramın büyüünden süzölmüş diriltici bir iksiri içiyor gibi oluruz. İmana mazhariyetin, Hakk'a kulluğun, kullukta şuûrun gönüllerimizi yükseltmiş bulunduğu zirvelerden yürüdüğümüz yolu seyreder, kader kitabımızı okur "İşte kitap bu!" der ve talihimize tebessümler yağdırırız. Bu mazhariyet ve mevhibelerin tadı, lezzeti ruhlarımızı o kadar yumuşakça sarar ki, gözlerimiz şükranla açılır-kapanır, duygularımız baharlar gibi yeşerir.. derken ruhlarımıza gelip vâsıl olan ilham ve ruhlarımızdan ötelere yükselen inâyet kanatlı duâlar, münâcâtlar, sızlanışlar, âdetâ tabiatlarımızı aşan semâvî bir mana, bir hâl ve bir tesire ulaşır. Öyle ki, her yeni saat, her yeni dakika, her yeni iş, her yeni imkan daha derince yaşanmaya, daha şuurluca değerlendirmeye layık birer kıymet alır; alır da, rûhânî zevklerle coşmuş vicdanlar "Lûtfunu arttır Allah'ım!" der, daha da mest olmak isterler.

Bayram günleri, din ve meşrû âdetlerin ferah-fezâ ikliminde ibadetlerle hazza ve rûhânî hazlarla ibadet neşvesine büründükçe, yepyeni bir varlığa erdiğimizi, ebedileştüğümüzü, sinelerimizin kevn ü mekanlar kadar genişlediğini ve şuurlarımızın ilâhî vâridatla aydınlandığını daha açık-seçik duyar.. ve maddiyatımızın bütün bütün çözüldüğünü, tamamen manevîleştiğimizi sanırız.. sanırız da, hep imanın gönüllerimize saldıdığı ezeli vâdilere doğru akarız.

Bayram günlerinde yaşadığımız dolu dolu duygularla çok defa kendimizi havada uçuyor veya neşeli, ahenkli ve pürüzsüz bir yolla ruh iklimine doğru kayıyor gibi oluruz. Bazen gökyüzünde hiç kanat çırpmadan sağa-sola süzölen kuşlar gibi, bazen ağaçların başlarında ince ince salınan dallar gibi, bazen de rüzgârların dokunmasıyla yatıp kalkan, yatıp kalkıkça da, çevreye kokular salan çiçekler gibi incilir, zarifleşir ve şiirleşiriz.

Bazen bütün bütün rikkate gömölür ve duyduğumuz her tekbir, her tehlil, her uhrevî ses ve sözle kendimizi öyle bir ağlamaya salarız ki, te-

peden tırnağa sırlıslam oluruz. Bazen pür-neşe kesilir ve kendimizi havâî fişeklere binmiş ışık ışık gökyüzünde dolaşiyor sanırız.. bazen de sihirli bir seccâde üzerinde yıldızlar arası seyahat ediyor gibi oluruz. Bazen koyun-kuzu meleyişiyle rikkate gelir, duygulanır ve bir kısım tuhaf hislerin tesiriyle içten içe mumlar gibi eririz.. bazen de bunları o kadar tabîi, yerli yerinde ve baş döndürücü bir ahenk içinde görürüz ki, "Böylesinden daha mükemmeli olamaz!" der, kaderin sırlı nakışları karşısında büyüleniriz.

Bazen minarelerden yükselen temcidler, ezanlar, câmilerden taşıp dört bir yanda yankılanan tekbirler, Kur'ân'lar ve bunların vicdanlarda meydana getirdiği aks-i sadâlar öyle şiirleşir, öyle insanların içine akar ve onları büyüler ki; zannediyorum gönül dünyamızda hiçbir zevk ne bu derinliğe ulaşabilir ne de bu müessiriyete. Hele bu ses ve bu sözlere bir fon müziği gibi seher yeli de karışıp esince, heyecanlarımız tarif edilmez bir noktaya ulaşır, hislerimiz de bir tûfan halini alır.

Husûsiyle hac esnasında hemen her yerin umûmî lisanı ve umûmî şîvesi olan "tekbir"ler ve "telbiye"lerle en gizli düşüncelerimizi, en muhterem kanaatlerimizi en yüksek bir âvâz ile ilân ederek ve en mahrem hislerimizi en yakıcı nağmelerle dile getirerek âdeta bir mahşer provası yaparız. Bu çok mûnis ve o kadar da ürperten tablolar karşısında, bu alabildiğine derin ve o kadar da fitrî sözlerle hep ayrı ayrı yerlerde dolaşır, ayrı ayrı vazifeler yaparız ama, her zaman arkamız cehennemlere dönük, gözlerimiz cennetlerin tüllenen şafaklarıyla mest, kalplerimiz de ilâhî rıdvân avında olarak...

İşte bu duygularla bütün bütün hudutlarımızı aşarak, bitevî hodgâmlıklarımızdan sıyrılarak, tahtlarımızı kalb ve ruhun ufkuna kurar, dünyaya bakan yönleriyle beden ve cismâniyetin küllerini sağa-sola savurur ve vicdanın bir köşesinde muhâfaza ettiğimiz cennetten getirilmiş kıvılcımları bir kere daha tutuşturur.. ve o alev, o harâret, o ışık altında bu yeni varlığımızı yürekten selamlar, bahtımıza tebessümler yağdırırız.

KURBAN PARASINI SADAKA OLARAK KULLANMAK DOĞRU MU?

Kurban hem zengine hem de fakire seslenir: Zenginin malını Allah'ın rızası, yardımlaşma ve başkalarıyla paylaşma yolunda harcama zevk ve alışkanlığını verir. Onu cimrilik hastalığından, dünya malına tutkunluktan kurtarır. Fakirin de varlıklı kullar aracılığıyla Allah'a şükretmesine, dünya nimetinin yeryüzündeki dağılımı konusunda karamsarlık ve düşmanlıktan kendini kurtarmasına, kendini toplumun bir üyesi olarak hissetmesine vesile olur.

Belli maksatlarla ortaya atılan, bir demogojiden öte kıymet ifade etmeyen ve halkın zihninde dinin emirlerine karşı şüpheler bırakmaya matuf olarak seslendirilen bu tür sözlerle değinmeyi hiç istemiyorum. Aslı herkesçe malum olmasına rağmen kasdî olarak tekrar tekrar söz konusu edilen meselelerde bir yönüyle tartışmalara dahil olmanın fayda değil zarar getireceğini düşünüyorum. Çünkü, dinimizde kurbanın yeri bellidir ve zannediyorum, için uzmanları başta olmak üzere halkımız onun kıymetini çok iyi bilmektedir.

Son günlerde çokça duyup dinlediğiniz gibi kurban, lügatlere göre "yaklaşmak" manasına gelmekte ve Allah yolunda malın, canın, her şeyin feda edilebileceğini, Allah'a teslimiyeti ve O'na karşı şükür hisleriyle dolu olmayı ifade etmektedir. Kurban kesmek, Kitap, Sünnet ve icmâ-ı ümmet ile sabittir. Kur'ân-ı Kerîm'in, "Rabbin için namaz kıl ve kurban kes" (Kevser, 108/2) mealindeki ayetle, bildiğimiz kurbanı işaret ettiği hususunda İslam ulemasının çoğunluğu aynı görüştedir. Peygamber Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem de, İbn Mâce'de ve Müsned'de geçen bir hadis-i şerifte "İmkânı olup da kurban kesmeyen bizim namazgâhımıza yaklaşmasın." buyurmuştur. Bu ve benzeri naslardan hareket eden Hanefî fukahâsı kurban kesmenin vâcip olduğu kanaatine varmışlardır. Müsadenizle ben, kurbanı kimler kesmeli, kurbanlıkta aranan şartlar nelerdir... gibi mevzuyla alakalı hususları ilmihal kitaplarına havale ederek, sorunuz münasebetiyle, bir başka meseleyi hatırlatmak istiyorum:

Kur'ân-ı Kerîm, Mâide Suresinin 27-29. ayetlerinde bize, Hazreti Âdem'in iki çocuğunun kisasını anlatır: Cenab-ı Allah buyurur ki: "Onlara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Onların her ikisi birer kurban takdim etmişlerdi de birininki kabul edilmiş, öbürününki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, kardeşine: 'Seni öldüreceğim.' dedi. O da: 'Allah, ancak müttakilerden kabul buyurur.'" dedi. Yemin ederim ki, sen beni öldürmek

için el kaldırsan da, ben seni öldürmek için sana el kaldırmam. Çünkü ben âlemlerin Rabbi Allah'tan korkarım. (Öyle bir şey yaparsan) dilerim ki sen, kendi günahınla beraber benim günahımı da yüklenesin de cehennemliklerden olasın. Zalimlerin cezası işte budur!"

Kur'ân-ı Kerîm'de ve güvenilir hiçbir hadis-i şerifte, Hazreti Âdem'in bu iki çocuğunun isimlerinden bahsedilmese de, Kütüb-ü sâlifede isimlerinin Hâbil ve Kabil olduğu belirtilen iki kardeş arasında bir meseleden dolayı anlaşmazlık çıkar ve neticede Kabil, kardeşi Hâbil'i kıskançlıkla, haksız yere öldürür. Kur'ân, bu iki kardeş arasında meydana gelen olayın detaylarını zikretmez; çünkü meydana gelen hadise, zaman ve mekânla sınırlı değildir. Burada önemli olan da isimler değil, şahsiyetler ve temsil ettikleri zihniyetlerdir.

Tefsirlerde ve diğer İslâmî eserlerde geçtiği üzere -ki bu konudaki malumatın çoğu İsrâîliyyat'tır- Kâbil ziraatçı, Hâbil ise çobandı. Her ikisi de kurban emrine muhatap olunca, Kâbil, koyun kesmeye yanaşmamış, ürünün iyi kısmından kurban etmeye de kıyamamış ve kıymetsiz başaklardan oluşan bir demeti kurban olarak arz etmişti. Hâbil ise, beğendiği bir koyunu kurban etmişti. Hâbil'in kurbanı kabul görmüş, Kabil'inki ise adeta yüzüne çarpılmıştı. İşte, daha o dönemde, insanoğlu Allah'ın koyduğu ibadet kurallarına kendi mantığını ve tasarruflarını karıştırmaya başlamış, kurbanı kendi manasından çıkarıp onu bir uzaklık sebebi haline getirmişti.

Bugün de kurbanı aynı mantıkla bakıldığı söylenebilir. Oysa, Allah'a yaklaşmak için bir yol olan kurban, özellikleri tesbit edilmiş bir hayvanı belli bir vakitte, ibâdet maksadıyla ve usûlüne uygun olarak kesmek demektir. Onun formatı Allah tarafından ortaya konmuş ve insanların o ibadet yerine başka bir ibadeti ikame etmeye ya da onun şeklini değiştirmeye hakları yoktur.

Kurban kesmemek için bahane aramayalım

Cenâb-ı Hakk, Kevser Sûresi'nde, "Rabbin için namaz kıl ve kurban kes." buyuruyor. Bu âyet-i kerimedeki "namaz"dan maksat bayram namazı, "kesmek"ten kasıt da, kurban kesme günlerinde kesilen hayvanlardır. Başka bir âyet-i kerimede ise kurbanlık develerden şöyle bahsedilir: "Kurbanlık develeri de size, Allâh'ın şeâirinden kıldık." (Hac Sûresi, 36) "Şeâir"ın mânâsı, Allâh'ın dininin alâmeti, işâreti olan hususlardır. Pek çok şey alâmetleri ve işâretleri ile tanınır; bunlar hiç terk edilebilir mi?

Hâl böyle olunca yapılacak iş; kurbanı kesmemek için bahaneler aramak yerine, kesebilmek için çareler aramak olmalıdır.

Kurban vecîbesinin yerine getirilmesi; hak yolundaki fedâkârlığın bir nişânesi, Allah Teâlâ'nın verdiği nimetlere karşı kulun bir şükrânesidir. Ayrıca günahların bağışlanmasını dilemektir. Bunların neticesi olarak da sevâba nâil olmak ve birtakım belâlardan korunmaktır. Velhâsıl kurbanın meşrûiyeti; dinî, ahlâkî, içtimâî birtakım hikmetlere, maslahatlara dayanır. Bunu takdir etmeyecek bir akıl sahibi tasavvur olunamaz.

Kurban kesmek kadınlara vacip mi?

Anadolu'da genellikle kurban meselesi karı koca müşterekliği içinde ele alınır. Bir evde bir kurban kesiliyorsa, bir sene erkek, diğer sene kadın adına kesilir. Halbuki burada esas olan, kurbanın vacib olma keyfiyetidir. Kadın İslâm'a göre kocasından bağımsız olarak ekonomik hürriyetine sahip bir varlıktır. Dolayısıyla tasarruf hakkı kendisine ait olan menkul ve gayr-i menkul malları varsa -ki buna ziynet eşyaları da dahildir- ve bu malların toplamı nisab miktarını aşıyorsa, elbette kadına kurban vaciptir. Yani onun da kendi adına kurban kesmesi gerekmektedir.

Fakat, mesela ziynet eşyaları sırf tasarruf gayesi ile alınmış ve erkek istediği zaman istediği biçimde onları değerlendirmek hakkına sahipse, o ziynet eşyaları her ne kadar kadının kolunda, gerdanında, kulağında veya parmağında bulunsa dahi onların gerçek sahibi erkektir. Erkek, nisab miktarını tespit ederken bu ziynet eşyalarını da sair mal varlıkları arasına katmak zorundadır.

PEYGAMBER EFENDİMİZ

(sallallâhu aleyhi ve sellem)

KURBAN KESMEK ÜZERİNE DİYOR Kİ:

●Cündüb b. Süfyan (r.a.) şöyle rivayet etmiştir: Kurban Bayramı günü Hz. Peygamber (a.s.) ile beraber hazır bulundum. Namazı kıldı, namazı bitirip de selam verince, namaz bitmeden önce kesilmiş olan bazı kurban etleri ile karşılaştı. Bunun üzerine: “Kim namazdan önce kurbanını kestiyse onun yerine bir kurban daha kessin. Kim kesmemiş ise besmele ile kessin!” buyurdu.

●Berâe (r.a.) şöyle rivayet etmiştir: Dayım Ebu Bürde kurbanını namazdan evvel kesti. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.): “Senin bu koyunun yalnız et içindir.” buyurdu. Ebu Bürde: “Ey Allah’ın Resulü! Bende bir keçi oğlağı var.” dedi. Hz. Peygamber: “Onu kurban et. Fakat senden başkasına yaramaz.” buyurdu. Sonra da şunları ilâve etti: “Her kim namazdan evvel keserse ancak kendi nefsi için kesmiş olur. Her kim namazdan sonra keserse kurbanı tamam olmuş ve Müslümanların sünnetine uymuş olur.”

●Enes (r.a.) şöyle rivayet etmiştir: Hz. Peygamber (a.s.) Kurban’ın birinci günü: “Her kim namazdan evvel kurbanını kesmiş ise iade etsin.” buyurdu. Bunun üzerine birisi kalkıp: “Ey Allah’ın Resulü! Bu, et yeme arzu edilen bir gündür.” dedi de komşularının ihtiyacından bahsetti. Bunun üzerine Hz. Peygamber kendisini tasdik eder gibi oldu. O kişi: “Bende bir oğlak vardır ki bence et için kesilen iki koyundan daha iyidir. Onu (kurban olarak) keseyim

mi?” diye sordu. Hz. Peygamber da ona müsaade etti. Ben onun aldığı bu müsaadenin başkasına ulaşip ulaşmadığını bilmiyorum. Hz. Peygamber iki koç kesti. Ardından insanlar küçük bir koyun sürüsüne doğru gidip sürüyü aralarında taksim ettiler yahut parçalara ayırdılar.

●Ukbe b. Âmir’in (r.a.) haber verdiğine göre: Hz. Peygamber (a.s.), ona, sahabeye vekaleten taksim etmek üzere bir koyun sürüsü vermişti. (Ukbe de bunları taksim ettikten sonra) geriye bir oğlak kalmıştı. Ukbe bunu Hz. Peygamber’e söylediğinde: “Onu da sen (Ravi Kuteybe arkadaşlarına dağıtmak üzere) kurban et.” buyurmuştur.

●Enes (r.a.) şöyle rivayet etmiştir: Hz. Peygamber (a.s.) aklı karalı-alaca ve boynuzlu iki koç kurban etti ve bunları kendi eliyle kesti. Keserken de ayağını onların yanlarına basıp besmele çekti ve tekbir getirdi.

●Râfi’ b. Hadîc (r.a.) şöyle rivayet etmiştir: Ben: Ey Allah’ın Resulü! Yarın düşmanla karşılaşacağız. Halbuki yanımızda bıçak yok.” diye sordum. “Hayvanın kendi kendine ölmemesi için acele davran. Kesim bol kan akıtan bir şeyle yapılır ve üzerine Allah’ın adı anılırsa onu ye. Yalnız dişle tırnak müstesna. Bunun sebebini anlatayım: Diş bir kemiktir (kesmez), tırnak ise Habeş halkının bıçağıdır.” buyurdu. Rafi’ dedi ki: Biz bol deve ve koyun ganimetine nail olduk. Bu sırada develerden birisi

kaçmıştı. Derken mücahitlerden bir kimse ona ok atıp vurdu da bu suretle hayvanı durdurdu. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s.): “Bu hayvanlar vahşi hayvanlar gibi kaçıyorlar. Bunlardan herhangi biri kaçarsa işte böyle muamele ediniz.” buyurdu.

● **Ebu Ubeyd (r.a.) şöyle anlatmaktadır:** Bayramda Ali b. Ebu Talip ile beraber bulundum. Ali hutbeden önce namazı kıldırdı ve hutbede: “Hz. Peygamber (a.s.) kurbanlarımızın etlerini (bekleterek) üç gecedden sonra yemeyi bize yasakladı.” dedi.

● **İbn Ömer’in (r.a.) anlattığına göre:** Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Kimse kurbanının etini (bekleterek) üç günden sonra yemesin.”

● **Hz. Aişe’nin (r.ah.) rivayetinde Abdullah b. Vakıd şöyle anlatır:** Hz. Peygamber (a.s.) kurbanların etlerini üç günden sonraya (bırakıp) yemeyi yasaklamıştır. Abdullah b. Ebu Bekr de: Bu hususu Amre’ye anlattım o da bana şöyle dedi “Abdullah b. Vakıd doğru söylemiştir.” Ben Hz. Aişe’yi şöyle derken duydum: Resûlullah zamanında bedveden birçok kişi Kurban Bayramı’na yakın Medine’ye doğru yavaş yavaş yürüyüp geldiler. Bunu gören Resûlullah “Kurban etlerini üç gün tutabilirsiniz sonra kalanı dağıtınız.” buyurdu. Bu yılı takip eden yılda sahabeler “Ey Allah’ın Resulü birtakım insanlar kurbanlarından kaplar dolusu erzak ediniyorlar, kurban etlerinden yağ eritip biriktiriyorlar.” dediler. Resûlullah: “İyi de bunu bana niçin söylüyorsunuz?” buyurdu. Sahabeler “Geçen sene kurban etlerinin üç günden sonra yenilmesini yasaklamıştın da ondan soruyoruz.” dediler. Resûlullah: “Ben o zaman ancak kitleler halinde yavaş yavaş akın edip gelen fakir bedveden dolayı yasaklamıştım, şimdi kurban etlerinizi yiyiniz, biriktiriniz ve tasaduk ediniz.” buyurdu.

● **Cabir (r.a.) şöyle anlatmaktadır:** Hz. Peygamber (a.s.), kurbanların etlerini (bekleterek) üç gün geçtikten sonra yemeyi yasakladı. Bir zaman sonra ise: “Kurban etlerinizi yiyiniz, (kavurup) azık yapınız ve biriktiriniz.” buyurdu.

● **Seleme b. Ekva’nın (r.a.) naklettiğine göre:** Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: “Kim kurban keserse bayramın üçüncü gecesinden sonra evinde kurban etinden bir şey bulunduğu halde

sabahlamasın.” buyurdu. Ertesi seneye girdiğimiz zaman sahabeler: “Ey Allah’ın Resulü! Kurban etlerini geçen sene yaptığımız gibi mi yapacağız (yani dağıtacak mıyız)?” diye sordular. Hz. Peygamber: “Hayır (bu yıl yiyin, yedirin, azık da edinin) çünkü geçen sene halk arasında geçim zorluğu vardı. Bu sebeple kurban etlerinin halk arasında dağıtılmasını arzu ettim.” buyurdu.

● **Ebu Hureyre (r.a.) şöyle anlatmaktadır:** Hz. Peygamber (a.s.): “İslâm’da fera ve atıra yoktur.” buyurdu. Ravi İbn Rafi’ kendi rivayetinde: “Fera, hayvanın ilk doğurduğu yavrularıdır. (Cahiliyede müşrikler bu ilk yavruları putlarına) kurban ederlerdi.” izahını ilâve etmiştir.

● **Zeyd İbnu Erkam radiyallahu anh anlatıyor:** “Resulullah aleyhissalâtu vesselâm’ın ashabı: “Ey Allah’ın Resulü dediler, bayram günü kesilen şu kurban nedir?” “Bu babanız İbrahim aleyhisselâm’ın sünnetidir.” buyurdular. Ashab: “Peki, kurban kesmede bize ne gibi sevap var ey Allah’ın Resulü!” dediler. “Kurbanın her bir kılı için bir sevap.” buyurdular. Ashab tekrar: “(Kesilen kurban, koyun kuzu gibi) yünlü ise ey Allah’ın Resulü (sevap nasıl olacak)?” diye sordular. Aleyhissalâtu vesselam: “Yünün her bir kılı için de bir sevap var!” buyurdular.”

● **Abdullah İbnu Amr İbnu’l-Âs (radiyallahu anhümâ) anlatıyor:** “Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): “Kurban gününü bayram olarak kutlamakla emrolundum. Onu bu ümmet için Allah bayram kılmıştır.” buyurmuştu. Bir adam kendisine: “Ey Allah’ın Resulü! Ben iâreten verilmiş bir hayvandan başka bir şeye sahip değilsem, onu kesebilir miyim?” diye sordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): “Hayır, dedi, ancak saçını, tırnaklarını kısaltır, bıyıklarından alır, etek tıraşını olursun. Bu da sana Allah indinde bir kurban yerine geçer.” buyurdu.

● **Uveymir İbnu Eşkar radiyallahu anh’in anlattığına göre,** “Kurbanını bayram namazından önce kesmiş, sonra da durumu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm’a açmıştır. Aleyhissalâtu vesselâm da kendisine: “Kurbanını iade et (yeniden kes, o kurban yerine geçmez)” cevabında bulunmuştur.”

İsmail'ini Kurban Et!..

Osman ŞİMŞEK

İsmail'ini Kurban Et!..

"Gözünün nurunu Allah'a kurban et!.."

Bu emrin muhatabı, şefkatli bir peygamber ve merhametli bir baba olan Hazret-i İbrahim aley-hisselam'dı. Gördüğü bir rüyada, senelerce önce, oğlu olursa onu Hakk'a kurban edeceğine dair söz verdiği hatırlatılıyor ve bu vaadini yerine getirmesi isteniyordu.

"İbrahim" Nebî, isminin menşei olarak rivayet edilen "ebün rahîm" terkibinden de anlaşılacağı üzere, "çok merhametli, müşfik, yufka yürekli bir baba"ydı. Kalbi öylesine rakîk idi ki, Cenab-ı Hak onu vasfederken, "İbrahim, gerçekten çok içli, duygulu, müsamahalı, yumuşak kalbli ve kendini Allah'a adanmış bir kimse idi." buyuruyordu. Hep âh ü enîn eden, çok gözyaşı dökten, merhameti engin, sevgisi ve şefkati sonsuz resûle, "İsmail'ini kurban et!.." deniliyordu.

Koca bir yüzyılı sıkıntılarla geçirmiş, tevhidin müezzinliğini yapıp şirk sütunlarını bir bir devirmiş; kendisinden sonra insanlara yol gösterecek hayırlı bir vâris, göz aydınlığı olacak salih bir çocuk istemiş; beklemiş, beklemiş.. artık yaşlanmış, saç

sakalı ağarmış ve nihayet hayatının semeresini, insanlık ağacının "asıl meyve"sine dâyelik edecek mübarek tohumu bulmuş bir baba ile yeni açmış tomurcuk bir oğul..

Öyle bir oğul ki; babası onun gelişini yüz yıl beklemiş, o ise babasının hiç beklemediği bir anda gelmiş; gelmiş ve İbrahim'in can delikanlısı, hayatının neş'esi, aşk, umut ve zevk aşısı kutlu bir fidan oluvermiş.

"İbrahim! Bıçağı oğlunun boğazına daya ve onu kendi ellerinle kurban et!"

İşte, Allah'ın Halil'i bu mesajın şokuyla belki hayatında ilk defa korkmuş, ürpermiş.. Hangisini seçer sin ey İbrahim?

Esareti mi, kurtuluşu mu? Hevesi mi, bilinci mi? Bağlılığı mı, mesajı mı? Babalığı mı, peygamberliği mi? Babalık şefkatini mi, nebîlik ciddiyetini mi? İsmail'i mi, Rabbini mi?

Seç ey İbrahim!..

Biricik gönül meyveni, ciğerpâreni, ilgi, merak ve zevklerinin odağı yaşama bahaneni, -dünya cihe-tile- seni hayata bağlayan ve bu diyarda tutan her şeyi... Oğlunu, hayır, doğrusu İsmail'ini: Kurbanlık

bir koyun gibi tut, yere yatır.. ve kes şah damarını.. Yürek yakan bir hal, göz yaşartan bir sahne.. Babada rüyayı anlatacak derman kalmamış. Ruhunun inleyişlerini terennüm edecek solukları dahi tükenmiş. "Ben seni kurban etmekle emrolundum." demenin hayali bile onu titretmekte. Durumu anlatmak için defalarca niyetlenir, "İsmail" der, durur; biraz bekler, tekrar cesaretlenir, bir kere daha yavrusuna hitap eder, yine gerisini getiremez. Ama sonunda kalbini Allah'a ısmarlar, canını dişine takar ve hızla söyler:

"Evladım, rüyamda seni kurban etmek üzere olduğumu, boğazlamaya giriştiğimi gördüm, sen ne dersin bu işe!?"

İsmail durumu anlar. Babasının rikkatli yüzüne sevgiyle bakar, yufka yüreğine canı yanar, teselli eder onu: "Babacığım! Hiç düşünüp çekinme, Hakk'ın buyruğunu yerine getirmekte tereddüte düşme. Teslim ol Rabbine, sana Allah tarafından ne emrediliyorsa onu yap. İnşallah, benim de sabırlı, dayanıklı biri olduğumu göreceksin!" der.

Canını Allah yolunda vermek üzere boynunu uzatabilen bir yiğit...

İtaatteki inceliği kavrayan ve Cânan uğruna kurban olmayı temsil eden tevhid delikanlısı.. İsmail.

Hakkı kabullenme noktasında öyle yumuşak ve öyle uslu duruyor ki, sanki 12 yaşında bir genç değil, "pek sabırlı bir kurban"

Kalbi rikkat ve şefkatle çarpan Halil, önce aşkın ruha kazandırdığı gücü kullanarak kendi içinde kendini öldürür, kendi can damarını keser. İçi kendi benliğinden boşalınca, gönlü bütünüyle Allah'la dolar. O artık sadece "Hû" ile soluklanan bir canlı haline gelir.

İşte her ikisi de Yaratan'ın emrine teslim.. İbrahim oğlunu şakağı üzere yere yatırır; çabuk ve rahat kessin de cancağızına çok acı çektirmesin diye önce elindeki bıçağı biler, onu taş'a çalar.. tamam, taş dahi iki parça..

Ama hayret, taşı parçalayan bıçak, pek narin bir boğaza işlemiyor..

Bu bıçak kesmiyor...

Ve bir koyun, bir de mesaj:

"Ey İbrahim! Sen rüyana sadık kalıp onun gereğini yerine getirdin, vazifeni eda ettin; Allah da İsmail yerine kurban edesin diye bu koyunu gönderdi. İşte böyle ödüllendiririz Biz iyileri, ihsan ehlini!"

Evet, Allah Teâlâ hiçbir zaman İsmail(ler)in kanını murad buyurmadı; O'nun kurbanına asla ihtiyacı olmadı. Kesilen kurbanlıklardan maksat onların eti ve kanı da değildi. Her yerde ve her zaman sözkonusu olan insanların maddî-mânevi ihtiyacıydı. Rahmân u Rahîm, İbrahim'i "İsmail'i kurban etme doruğu"na çıkardı; ama İsmail'i kurban ettirmeden zirveyi fethettirdi. İbrahim'in torunlarından da et ve kan değil, niyetlerinde hulûs ve takva istedi.

Şimdi sen, ey bu devrin İbrahim'i.. bugün de sen "kurban" emrine muhatapsın.

Senin İsmail'in kim veya ne?

Makamın mı, şerefim mi, konumun mu, kariyerim mi, yavuklun mu? Paran, evin, bahçen, bilgin, mesleğin, gençliğin ya da güzelliğin mi? Yoksa, nefsin, enâniyetin, benliğin mi?

Söyledim ya sana; İbrahim için İsmail yalnızca bir babanın oğlu demek değildi:

Istıraplarla geçen bir ömrün mürüvveti, acılarla dolu bir asrın mükâfatı, çileli bir hayatın meyvesi, yaşlı bir babanın sevinç vesilesi, yüzyıllar sonra gelecek Medine Gülü'nün tomurcuğu, bir peygamberin nübüvvetle şerefendirilecek güzide mahdumuydu. İbrahim'in "İsmail"i oğluydu; o oğlunu kurban etti. Senin İsmail'in belki "kendin", belki "ailen", mesleğin, servetin, onurun.. İsmail namındaki sevgin, canın, aşın, maaşın...

Seni faziletli, saygın ve hürmet edilen biri yapacağına inandığın, onu elde etmek ya da yitirmemek için bütün iyilik ve güzelliklerden geçmeyi dahi göze aldığın gönlünün yongası.. işte senin İsmail'in. O bir şahıs da olabilir, bir mal da.. bir konum, bir durum, hatta bir "zayıf nokta" da.

Bırak tereddüt, tevil ve yorumlarla oylanmayı. Sorumluluktan kaçış yeter, kendini mesul tut. Nefsini, öz canını kurban etmeye ruhunu hazırla ki, bütün İsmailer kurtulsun. İsmailer yerine "ben"i kes.

Ey nefsim,

Gel, sen de kurban et beklentilerini, dünyevî taleplerini ve Cânan'a götürmeyen, O'nu hatırlatmayan her şeyi. Hazreti İbrahim vazife mesuliyetini babalık şefkatine tercih etti; sen de dava düşünceni bütün beklentilerinin önüne geçir; arzularını mefkûre ne kurban ver; yoksa fedakârlıktan, O'nun yoluna kurban olmaktan bahis açma lütfen.

KURBANIN TARİFİ

Kurbanın sözlük anlamı “yaklaşmak, Allah’a yakınlık sağlama vesile olan şey”dir. İslâmî terminolojide “ibadet niyetiyle belirli şartları taşıyan hayvanı usulünce kesmek” demektir. Kurban bayramı günlerinde (ilk üç günde), böyle Allah rızası için kesilen kurbanı “udhiyye” denir.

Kurban Kesmekle Mükellef/Yükümlü Olanlar

Bir kimsenin Kurban Bayramı’nda kurban kesmekle yükümlü olabilmesi için dört şart aranır:

1. Müslüman olmak
2. Akıllı ve bülüğe ermiş olmak
3. Yolcu (seferî) olmamak
4. Belirli bir malî güce sahip olmak

Hanefî mezhebine göre, kurban kesmeyi vacip kılan zenginliğin ölçüsü zekâtta ve fitir sadakasında aranan zenginlik ölçüsüyle aynıdır. Bu da borçları ve asîl ihtiyaçları dışında 20 miskal (85 gram) altın veya 200 dirhem gümüşdür. Bu durumdaki kadın ve yetişkin çocuklar bizzat mükellef olmakla birlikte kocası veya babası bunlar adına -hibe yoluyla kurban keserse o da yeterli olur. Diğer mezhepler kurban kesmeyi sünnet saydıklarından, kurban mükellefiyeti için ayrıca bir zenginlik ölçüsü tesbit etmemişlerdir.

“Hali-vakti yerinde olup da kurban kesmeyen bizim namazgâhımıza yaklaşmasın.”

(Hadis-i Şerif)

KURBAN VE HİZMET

Kurban Bayramı’nda talebeye himmet elini uzatmak için maddî-manevî gayretten geri kalmayan müminler, o anda Arafat’ta ve Müzdelife’de olan kimselerin sevabına denk, belki de daha çok sevab kazanmış olabilirler. Zira hactakilerin himmeti şahsî, burada bulunanlarınki ise sosyal; orada şahsî feyizlerin artırılması, burada ise bir milletin yeniden diriltilmesi sözkonusudur.

KUR'ÂN'DA KURBAN

"Onların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşır. Lâkin O'na ulaşan tek şey, kalplerinizde beslediğiniz takvâdır, Allah saygısıdır."

Yüce kitabımızda Kurban ibadeti ile ilgili en çok bilinen ayet Kevser sûresinin ikinci ayetidir. Oysa bu ibadeti açık olarak anlatan başka ayetler de bulunmaktadır. Öncelikle Kevser Sûresi'ndeki ayetle başlayalım, sonra diğerlerini aktaralım:

- Sen de Rabbin için namaz kıl ve kurban kes (Kevser sûresi, 2. ayet)
- Ey iman edenler! Ne Allah'ın şairine, ne şehir-i harama, ne Kâbe'ye hediye olarak gönderilen kurbanlık hayvanlara, hele hele gerdanlık takılı kurbanlık-

lara, ne de Rabbinin lütfunu, ihsan edeceği kazancı ve O'nun rızasını arzularak Beyt-i Haram'a yönelenlere sakın hürmetsizlik etmeyin!... (Maide suresi, 2. ayet)

- Onlara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Onların her ikisi birer kurban takdim etmişlerdi de birininki kabul edilmiş, öbürününki kabul edilmemişti. ... (Maide sûresi, 27. ayet)
- Allah Kâbe'yi, o hürmete layık mâbedi, insanların din ve dünya hayatları için bir nizam

vesilesi kılmıştır; o hürmetli ay'ı da, Kâbe'ye gönderilen gerdanlıksız veya gerdanlıklılı kurbanlıkları da... Bütün bunlar, Allah'ın göklerde olanı da, yerde olanı da bildiğini ve gerçekten Allah'ın her şeyi bildiğini sizin de bilip anlamamız içindir. (Maide suresi, 97. ayet)

● Zira Biz vaktiyle İbrâhim'e Beytullah'ın yerini belirlediğimiz zaman: "Sakin Bana hiçbir şeyi ortak koşma ve Ben'im Mâbedimi tavaf ederken, kıyamda, rükûda veya secdede olarak ibadet edenler için tertemiz tut!" Hem bütün insanları hacca dâvet et ki gerek yaya, gerek uzak yollardan gelen yorgun argın develer üzerinde sana gelsinler. Gelsinler de bunun kendilerine sağlayacağı çeşitli faydaları görsünler ve Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanları, belirli günlerde Allah'ın adını anarak kurban etsinler. Siz de onların etinden hem kendiniz yiyin, hem de yoksula ve fakire yedin. (Hac suresi, 26.-28. ayetler)

● O kurbanlıklarda belirli bir süreye kadar sizin çeşitli menfaatleriniz vardır. Sonra varacakları yer,

o en kıdemli mâbedde son bulur. Biz her ümmete kurban ibadeti koyduk ki, Allah'ın kendilerine erzak olarak verdiği hayvanları keserken Allah'ın adını ansınlar. Şunu unutmayın ki hepinizin ilahı bir tek İlah'tır. Öyleyse yalnız O'na teslim olun. Sen ey Resulüm: O alçak gönüllü, samimi ve ihlaslı olanları müjdele! (Hac suresi, 33. ve 34. ayetler)

● Biz kurbanlık büyükbaş hayvanları da sizin hakkınızda Allah'ın dininin şeâirinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Onlar boğazlanmak üzere saf halinde dururken onları kestiğiniz zaman Allah'ın adını anın! Yanı üstü yere yıkılınca da onlardan hem siz yiyin, hem kanaat gösterip istemeyene, hem de isteyen fakire yedin. İşte şükredesiniz diye böylece onları sizin emrinize verdik. Fakat onların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşır. Lâkin O'na ulaşan tek şey, kalplerinizde beslediğiniz takvâdır, Allah saygısıdır. O bu hayvanları size âmâde kıldı ki, sizi doğru yola erdirdiği için O'nun yüceliğini ilan edesiniz. Öyleyse güzel davrananları müjdele! (Hac suresi, 36. ve 37. ayetler)

Kurban Teslimiyettir

Kurban teslimiyetin sembolüdür. Müslümanlık zaten teslimiyet demektir. “Her ikisi de (İbrahim ve İsmail) teslim olunca ve İbrahim (aleyhisselam) oğlunu alını üzerine yatırınca...” (Saffat, 37/23) ayetinde evlat sevgisinin Allah’a itaate engel olmadığını görüyoruz. Bunun anlamı o ulül-azm Peygamber adına “Eğer emir olsaydı, yalnızca İsmail’imi değil kendimi dahi kurban ederdim.” anlamında bir teslimiyettir. Demek ki, öyle bir iman böyle bir teslimiyeti gerektirmektedir. Böyle bir teslimiyetin en saf ve en duru tezahür ettiği yerlerden birisi de şüphesiz kurbandır.

Kurban Cömertliktir

Yorum ve teville girmeden Allah’ın emirleri karşısında İbrahim gibi boyun eğmek gerekir. O’nun yolunda malımızı ve gerekirse canımızı ortaya koyabilme, verildiği yerde “Allah için veriyorum” deyip verme çok mühimdir. Bu hususta en küçük bir cimrilik inancımıza ve İslam davasına zarar verecektir. İşte kurban müminin malıyla kendisini Allah’a adanmış olmasının bir göstergesidir. Allah’ın, “Kurban kes” dediği bir yerde Müslüman cimrilik yapmayıp “Ne demek Rabbim ben bir değil, Senin için, binlercesini keserim.” diyebilmelidir. Nitekim bu konuda Efendimiz (sallallahu aleyhi ve sellem) bize en güzel örnektir. Zira o, hayatının son kurbanında yaşı adedince, yani altmış üç tane kurban kesmiştir. Günümüzün varlıklı insanları da koca servetlerine karşılık, dilenciye cebinden çıkarıp elli bin lira verir gibi, bir tane kurbanla iktifa etmemelidirler. Belki kendi çoluk- çocukları için bir kurban ile yetinirken, fakir fukara için ayrı, istikbalimize göz kırpan yeni neslin yetişmesi için ayrı, eş- dost ve akraba için ayrı ayrı kurban kesmeleri Cenab-ı Hakk’ın rızasına ulaşmada önemli bir vesile teşkil edecektir. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) kurban etinin sadece üçte birinin ev halkına ayrılmasını, üçte birinin kesemeyen sahiplerine, diğer üçte birinin de konu komşu, eş dost ve akrabaya ayrılmasını tavsiye buyurmakla kurban kesmedeki hikmetlerden birisinin de cömertlik ve ikram duygularımızı harekete geçirmek olduğunu ortaya koymuş olmaktadır. Öyleyse varlıklı insanlar ne diye bir tane kurban kesmekle yetinsinler ki...

Kurban Sadakatın İşaretidir

Hz. İbrahim’in (aleyhisselam) Allah’a karşı sadakati ve İsmail’in (aleyhisselam) Allah için babasına sadakati. Bizler de bu sadakatleri örnek alarak Yüce Rabbimize sadakat ve vefamızı ifade etmeliyiz. Kurban O’nun emri ve Sevgili Resûlünün sünneti olduğu için malımızın sadakası ve imanımızın sadakati olarak kurban kesecek ve kesmeyi unutmuşlara sadakat ve vefada rehberlik yapacağız.

Kurban Fedakârlıktır

Hız. İsmail'in kurban edilmeye götürüldüğü bir yerde kurban edilemeyecek başka bir şey yok demektir. Böyle bir fedakârlık Hanîf Peygamber Hz. İbrahim tarafından ortaya konunca Allah (celle celâluhû) âdetâ "Tamam ya İbrahim! İsmail'i boğazlamana gerek yok. Sen imtihanı kazandın. Ona bedel al şu koçu kesiver." demiş. Böylece nice İsmailere bedel koçlar kurban edilmiş ve edilmektedir. O halde kurban keserken bu manaların hatırlanması çok önemlidir. Kurbanlarımızı keserken bu fedakârlık duygusunu taşımak ihlâs ve samimiyetimizin göstergesi olacaktır.

Kurban Takvadır

Sırf Allah'ın rızası gözetilerek kesilen kurbanlar takvaya ulaştıran önemli bir vesiledir. Kur'ân-ı Kerim'de de Cenab-ı Hak şöyle buyurur: "Onların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşır, fakat O'na (sadece) sizin takvanız ulaşacaktır. İşte böylece (Allah o kurbanlık hayvanları) sizin istifadenize verdi ki, sizi hidayete erdirdiğinden dolayı Allah'ı çokça yüceltesiniz. (Ey Resûlüm!) Artık o iyilik edenleri müjdele!" (Hac, 22/37). Yine Kur'ân'da " (Habil Kabil'e hitaben) Şöyle demişti: Allah, ancak takva sahiplerinden (amellerini) kabul buyurur." (Mâide, 5/27) ayeti ile amellerin kabul edilmesinde takvanın esas olduğu ve takva boyası ile boyananların Allah katında makbul amele muvaffak olabilecekleri ifade edilmiş oluyor. O halde kurbanı, eti ve derisi yönüyle değil, bizi Sonsuz gücün sahibi Yüce Rabbimize ulaştıracak bir fırsat olarak görmek ve o şuurla karşılamak gerek.

Kurban Rahmet ve Bereketir

Birçok fakir, kurbanda kendilerine ikram edilen kurban etleri ile aylarca et yüzü görmeyen çocuklarına et yedirmektedir. Kesilen milyonlarca kurbanın etleri, derileri, bağırsakları, kelleleri ve diğer uzuvları değerlendirilerek ihtiyaçlar giderilmekte ve her yönüyle hayır ve berekete vesile olmaktadır.

Kurban, Ticaret ve Ekonomiye Katkıdır

Kurban vesilesi ile iktisadi hayat canlanmaktadır. Kurbanlık hayvanları yetiştirenler, alanlar, satanlar, nakliyesini yapanlar, kesim işini yapanlar, derisini alıp satanlar, kasaplar, yem tüccarları vs. birçok insan bu vesile ile para kazanmakta ve geçimini temin etmektedir.

KURBAN

KESMENİN DİNİMİZDEKİ HÜKMÜ

Prof. Dr. Beşir GÖZÜBENLİ*

Kurbanla ilgili ayet ve hadisleri bir bütün olarak değerlendiren müçtehit imamlardan her birisi, kendi içtihat sistematiğindeki temel ilkeler gereği kurban ibadetinin dinî hükmünü belirlemeye çalışmışlardır. Konuyla ilgili görüş ayrılıkları, her bir müçtehidin içtihat sistematiğindeki içtihat ilkelerinin farklılığından kaynaklanmaktadır. Bu içtihatlardan bir kısmı şunlardır:

Dinen gerekli şartları taşıyan kimselerin kurban kesmesi, İmam Ebu Hanife'ye göre vaciptir. Bu konuda İmam Malik'ten iki görüş nakledilmektedir ki, bu görüşlerden birisine göre kurban kesmek vacip, diğerine göre ise müekked sünnettir. Bilindiği gibi, Maliki içtihat sistematiğinde vacip terimi, Hanefilerin farz teriminin karşılığıdır. Zira Maliki, Şafii ve Zahiriler başta olmak üzere, müçtehit

imamların çoğunluğuna göre, özellikle de ibadet konularında farz–vacip ayrımı bulunmamakta ve bu iki terim aynı anlamda kullanılmaktadır.

Klasik fıkıh kitaplarında yer alan bilgilere göre, başta İbrahim en-Nehai, Leys b. Sa'd, Rebia, Evzai ve Süfyan-ı Sevri olmak üzere, bazı müçtehitlere göre de kurban kesmek vaciptir. Ancak bu müçtehitlerin içtihat sistemantiklerinde, farz–vacip ayrımının bulunup bulunmadığı netleşmiş değildir. Dolayısıyla, bu müçtehitler kurban kesmenin hükmüne vacip derken, vacibi Malikilerde olduğu gibi farz anlamında mı, yoksa Hanefilerin kullandığı anlamda mı kullandıkları netlik kazanmamıştır.

Maliki mezhebinde, kurban konusunda İmam Malik'in iki görüşünden vacip (farz) olduğuna dair görüşü değil, müekked aynı sünnet olduğuna dair olan görüşü mezhepte ağırlık kazanmıştır. Maliki mezhebindeki müçtehitlerden, kurban kesmenin vacip (farz) değil müekked sünnet olduğunu kabul edenler de, kurbanı diğer müekked sünnetlerden daha üst derecede gördüklerinden, sünnet olduğunu söylerken de, özel olarak önemini vurgulayan ifadeler eklemektedirler.

Maliki mezhebinde kurbanın sünnet olduğunu söyleyen fakihlerin konuyla ilgili ifadelerinden anlaşıldığına göre kurban kesmek, normal şartlardaki müekked sünnetlerden daha üst derecede bir konumdadır; ancak farz değildir. Farz (vacip) ile müekked sünnet arasındaki bu konumlandırma, adeta Hanefilerin vacip anlayışı paralelindedir.

Görülüyor ki, kurbanın hükmü konusunda, Maliki-lerin görüşüyle Hanefilerin görüşü, büyük ölçüde paralellik arz etmektedir.

Hanefiler ve Şafiiler başta olmak üzere, müçtehitlerin çoğunluğuna göre, koyun ve keçi, kurban mükellefi bir kişi için; deve, sığır ve manda ise, yedi kişi için kurban olarak kesilebilir.

Şafiiler, Hanbeliler, Caferiler ve Zeydilerin de içinde bulunduğu müçtehit imamların çoğunluğuna göre, kurban kesmek müekked sünnettir. Hanefi müçtehitlerden İmam Ebu Yusuf'tan da bu konuda

iki ayrı görüş nakledilmiştir ki, bunlardan birisine göre kurban kesmek vaciptir, diğerine göre ise müekked sünnettir.

Şâfiî Mezhebine Göre Kurban İbadeti

İmam Şafii'ye göre, kurban kesmeye gücü yeten kimse, yolcu bile olsa, hatta hac için Mina'da bulunuyor olsa bile, kurban (udhiyye) kesmekle mükelleftir. Fakat İmam Şafii'ye göre, kurban kesmek, gücü yeten kimse için müekked aynı sünnet iken, ayrıca kurban mükellefinin bakmakla yükümlü bulunduğu aile fertlerinin her biri hakkında ise, kifai sünnettir. Dolayısıyla, bir ailede kesilen bir kurban, sahibi için aynı müekked sünnetin, aile fertleri içinse kifai sünnetin ifası mahiyetindedir. (Şafii, el-Ümm, II, 221-224).

Şafiilere göre kurban kesmeye gücü yeten kimse- nin kurban kesmesi, müekked sünnet ise de, Şafii içtihat sistematiği içerisinde kurban ibadeti, diğer müekked sünnetlerden daha üst derecede bir mükellefiyettir; ancak farz da değildir. Bilindiği gibi, Şafii içtihat sistematiğinde de, vacip ve farz genellikle aynı anlamda kullanılmaktadır. Dolayısıyla, sünnet ile farz (vacip) arasında ara bir teklifi hüküm bulunmamaktadır. Ancak, kurbanı diğer sünnetlerle aynı seviyede görmedikleri için, normal olarak müekked sünnetlerden üst, farzdan ise daha alt kademede bir ibadet olduğunu belirtirken, bu ara kademeyi ifade eden bir terim bulunmadığı için, müekked sünnet ifadesi yanında bazı kayıtlar koymayı gerekli görmekte-dirler. İmam Şafii'nin, kurbanın hükmü konusundaki ifadelerinde, kurbanın sünnet bir ibadet olduğunu, terk edilmesini sevmeyişini, ancak farz da olmadığını belirtmesi bu durumdan dolaydır. (Şafii, el-Ümm, II, 221-224).

Bu yüzden, kurbanla ilgili olarak Şafii mezhebindeki temel fıkıh kitaplarında “terk edilmemesi gereken, dini şeairden (dînî sembollerden) olan müekked sünnet” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla, kurbanın diğer sünnetlerden farklı olarak, sahip olduğu bu özel konumunun, şeair boyutlu, yani İslâm'ın şiarı (sembölü) mahiyetinde bir ibadet olmasından

kaynaklandığı ifade edilmiştir. (Nevevi, Mecmu, VIII, 383-384).

Bilindiği gibi, İslam'ın değerler sisteminde, şearir boyutlu mükellefiyetler özel bir statüye sahiptir. Bu özel statü ise, aynı teklifi hükmü taşıyan dini mükellefiyetlerden, şearir kabilinden olanları, fertle birlikte toplumu da ilgilendirdikleri ve aynı zamanda ilgili dini değerleri topluma hatırlattıkları için, bu özelliği taşımayan mükellefiyetlere göre sahip olduğu daha üst bir konumdur.

Şafii içtihat sistemi içinde de, şearir kabilinden olan dini mükellefiyetlerin sahip olduğu bu özel konum ve bu özel konumla verilmek istenen mesaj, titizlikle öne çıkarılmaktadır. Nitekim, bu anlayışın gereği olarak, Şafii içtihat sistemi içinde, şearir özelliğinden dolayı, kifai sünnetler aynı müekked sünnete, kifai farzlar da aynı farzlara göre, sevap ve sorumluluk açısından daha önceliklidir. (İsnevi, Temhid, 74-78). Yani, herhangi bir dini mükellefiyetin şearir (şiar- sembol) boyutlu olması, onu değerler sistemi içerisinde daha üst seviyede bir konuma getirmektedir. Bu kapsamda, Şafii içtihat sistemi içinde, sırf şearir (sembol) özelliği taşıdığından dolayı, ezan, namazın cemaatle kılınması ve hatta cemaatle namaz kılarken kamet getirilmesi gibi

dini mükellefiyetlerin, (farklı içtihatlar bulunmakla birlikte) müekked sünnet olduğu halde, farz-ı kifaye gibi değerlendirildiği görülmektedir. (Nevevi Mecmu, III, 82 vd.; IV, 182 vd.; Remeli, Nihayetu'l-Muhtac, II, 129 vd.).

Buna göre, Şafii mezhebindeki temel fıkıh kitaplarında, "kurban mükellefiyeti için gerekli şartları taşıyan kimsenin kestiği bir kurban, kendisi hakkında şiar (şearir) mahiyetli aynı sünnet; ailenin kurban keşebilecek durumda olmayan diğer fertleri hakkında ise, yine şiar (şearir) mahiyetli kifai sünnetin ifası için yeterli" olduğuna dair ifade, bu mezhepteki anlayışa göre de, kurbanın İslam'ın değerler sistemindeki konumunu göstermesi açısından özel öneme sahiptir. (Nevevi, Mecmu, VIII, 383-384).

Görülüyor ki, Şafii mezhebindeki anlayışa göre de, kurban kesmenin hükmü sünnet olarak isimlendirilmekle birlikte, normal şartlardaki müekked sünnetlerden daha üst konumdadır. Yani, Şafiilere göre de kurban kesmek farz değildir; ancak kurban, şiar (şearir) mahiyetli olduğu için diğer müekked sünnetlerden de daha üst konumdadır. Hatta, bu bilgilerden, Şafii mezhebine göre kurban kesmenin hükmü, Hanefilerdeki vacipten daha üst seviyede bir dini mükellefiyet olduğu anlaşılmaktadır.

Buna göre, hem Maliki ve hem de Şafii mezhebinde yazılan fıkıh kitaplarındaki, kurbanın (udhiyye) sünnet olduğuna dair ifadelerden hareketle, bu ibadetin gerektiği gibi önemsenmemesi sonucuna götüren değerlendirmeler bilimsellikten uzaktır.

Görülüyor ki, kurbanla ilgili ayet ve hadisleri bir bütün olarak değerlendiren müçtehit imamlar, her bir kurban çeşidiyle ilgili dini mükellefiyet derecesini (hükmü), kendi içtihat sistemtiklerindeki ilkeler çerçevesinde belirlemişlerdir. Müçtehit imamların kurbanın hükmüyle ilgili içtihatlarında, bu ibadetin şearir boyutunun, yani İslam'ın şiarı (sembolü) olduğunun ayrıca zikredilmesi, özel önem arz etmektedir. Bundan dolayı, kurbanla ilgili içtihatlar değerlendirilirken, bu ibadetin, İslâm'ın şiarı (sembolü) sayılan bir ibadet oluşu sebebiyle sahip olduğu özel konum dikkatten uzak tutulmamalıdır.

**Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi*

KURBAN ÇEŞİTLERİ

Udhiyye (dahiyye): Belli vakitte belli hayvanların dinen belirlenmiş usulde Allah için kesilmesidir. Örfte ve İslam hukukunda kurban denilince Kurban Bayramı'nda ibadet olarak kesilen hayvan anlaşılır ki bu kurbanın adı dinen udhiyye (dahiyye)dir.

Adak (nezr) kurbanı: Dinen mükellef olmadığı hâlde kişinin Allah'a karşı böyle bir vaatte bulunarak üzerine vacip kıldığı kurbandır. Bu kurbanın etinden kurbanı kesen kişi, usul ve fûru denilen çocukları ve ebeveyni yiyemez.

Akika kurbanı: Çocuğun doğumunun ilk günlerinde Allah'a bir şükran nişanesi olarak kesilen bu kurban, adını yeni doğan çocuğun başındaki saçın isminden almıştır.

Kabir kurbanı: Ölen kimse adına kesilen kurbandır.

Şükür kurbanı: Kiran ve temettu' haccı yapanların kestikleri kurban.

Ceza ve kefarek kurbanı: Hac ve umrede vacibin terki veya ihram yasağının ihlali hâlinde kesilmesi gereken kurbandır.

HİKMETLER

Musa HÛB

Hız. İbrahim'in, İsmail'i Kurban Etmek İstemesinin Hikmetleri

1. Kurban ibadeti ile evlat sevgisini ve bütün sevgilileri Allah'a kurban etme ideali verilmiştir. (Hz. İbrahim ve Hz. Muhammed örneği)
2. Kurban ibadeti, Allah'a adanmışlık şuuru verir.
3. Kurbanla kişi, sembolik olarak kendini Allah'a armağan etmiş olur.
4. Kurban, Allah'ın emrine teslimiyetin ve istikametinin göstergesidir.
5. Kurban ibadeti, Allah'ın Hz. İbrahim'i imtihanının devamıdır.
6. Kurban ibadeti hakiki ihlası talim eder.
7. Kurban, uygulamalı tevhid dersidir, tevhid öğretmenidir.
8. Kurban, tarihî tevhid mücadelesinin evrensel bayramıdır.

Genel İslam Çizgisinde Kurbanın Anlamı ve Hikmetleri

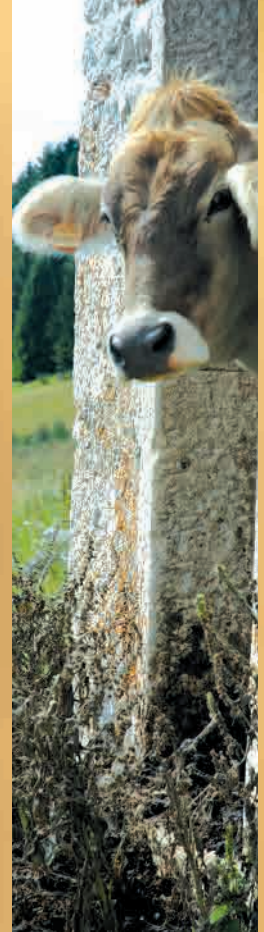
1. Kurban ibadeti, saygın bir İslam şiarıdır.
2. Kurban ibadetine hayırlar-haseneler vardır.
3. Kurban ibadeti, kişiyi Allah'a yakınlaştırır, yaklaşmanın remzidir.
4. Kurban, çok yönlü yararları olan ilahî bir ikramdır.
5. Kurban ibadeti, iman ve kulluğun alametidir, dinî hayatın tezâhürüdür.
6. Kurban ibadeti, Allah'ı zikir ve şükürdür.
7. Kurban ibadeti Allah'ı fikir ve tefekkürdür.
8. Kurban ibadeti, şükür ve teşekkürdür.
9. Kurban, Allah'ın cömertliğine kulların bir mukabele-i nâçizânesidir.
10. Kurban, Allah sevgisinin ispatıdır.
11. Kurban, huzur ve mutluluk verir.
12. Kurban, vesile-i rahmet ve berekettir.
13. Kurban, belaların def'i için paratonerdir.
14. Kurban, Allah'ı ta'zim, kullara şefkattir.
15. Kurban kesen dinî mesuliyetten kurtulmuş olur.
16. Kurban ibadeti, ahirette bolca sevap getirir.
17. Kurban, kesemeyene bile sevap kazandırır.
18. Kurban ibadeti, günahların affına vesile olur.
19. Kurbanlar ahirette sahiplerine birer binek haline geleceklerdir.

Kurban İbadetinin Sosyal Hayata Bakan Hikmet Ve Maslahatları

1. Kurbanlıklar, yeryüzünde bir nizam vesilesidir.
2. Kurban ibadeti, insanlığa Allah'ın büyük bir armağanıdır.
3. Kurban, herkes için, bilhassa fakara için ilahî bir ziyafet sofrasıdır.
4. Kurban, sosyal adaletin sağlanmasına hizmet eden içtimâî bir müessesedir.
5. Kurban, İslam'ın insanlığa yardımlaşma kampanyasıdır, dayanışma seferberliğidir.
6. Kurban, Müslümanların sevgi paylaşımıdır, şefkat ve merhametin izharıdır.
7. Kurban ibadeti, sosyal bir hayır kuruluşudur.
8. Kurban ibadeti, ailevî ve içtimâî birlik ve beraberliğe katkı sağlar.
9. Kurban, küskünlükleri kaldıran, kalpleri buluşturan bir misyon eda eder.
10. Kurban, cimrilik hastalığını tedavi eden bir ilaçtır.
11. Kurban, fakirlerdeki karamsarlığı alır, kadere isyan düşüncesini kurutur.
12. Kurban ibadeti, komşuluk hukukunu da pekiştirir, perçinler.
13. Kurban ibadeti, ekonomik ilerlemeyi ve bilhassa hayvancılığı teşvik eder.
14. Kurban ibadeti, hak yolunda bir infaktır.

(geniş bilgi için bkz.: Her Yönüyle Kurban, Işık Yayınları, 2006)

SORU VE CEVAPLARLA KURBAN

Metin ERHAN

Kurban ne demektir, hükmü nedir?

Kurban; Allah'a yaklaşmak ve O'nun rızasına ermek niyetiyle kesilen hayvan demektir. Akıllı, hür, mukim ve dinî ölçülere göre zengin sayılan mümin, ilâhî rızayı kazanmak gayesiyle kurbanını kesmekle hem Cenab-ı Hakka, hem de maddi durumlarının yetersiz olması sebebiyle kurban kesemeyenlere yardımda bulunarak halka yaklaşmaktadır.

Görüldüğü gibi bu bayramın ruhunda Hakka yakınlık ve halka fedakârlıkta bulunma anlayışı vardır. Kurban; -fıkhi hükmü ne olursa olsun- Müslüman toplumların belirli simgesi ve şiarı sayılan ibadetlerden biri olarak asırlardan beri özellikle milletimizin dini hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Kurban, bir Müslüman'ın bütün varlığını gerektiğinde Allah yolunda feda etmeye hazır olduğunun bir nişanesidir. İlahî dinlerin sonuncusu olan İslam; ferdi, ruhi-derûni hikmetlere ve insanî erdemlere ulaştırmayı öngörürken; toplumlar için, birleştirici ve bütünleştirici bazı emir ve uygulamaları da müesseseleştirmiştir. İslam dininin bu üstün özelliği, zekat, hac ve kurban gibi sosyal boyutlu malî ibadetlerde daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ibadetler, asırlardan beri bütün Müslüman toplumlarda, genel esasları ve özü hiçbir değişikliğe ve müdahaleye uğramadan devam etmiş ve yeni nesillere intikal ettirilmiştir.

Kurban ne zaman kesilir?

Kurban, Kurban Bayramı'nın birinci, ikinci ve üçüncü günleri kesilir. Birinci günde kesilmesi daha faziletlidir. Kurbanın ilk vakti bayram namazının kılınmasından sonra başlar. Kurbanı geceleyin kesmek tenzihen mekruhtur. İmam Şafii'ye göre kurbanlar bayramın dördüncü günü güneş batıncaya kadar kesilebilir.

Tavuk ve horozdan kurban olur mu?

Kurban, tavuk, horoz, ördek, kaz gibi küçük hayvanlardan kesilmez. Hattâ bunlardan kurban kesmeyi adayan kimseye hiçbir borç terettüp etmez. Zira bunlardan ne adak olur ne de adak kurbanı. Bu tür hayvanlar, kurban için değil, et için kesilir.

Kimler kurban kesmelidir?

Kurban kesmek, akıllı, bülüğ çağına ermiş, dinen zengin sayılacak kadar mal varlığına sahip ve misafir olmayan Müslüman'ın yerine getireceği malî bir ibadettir. Temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 20 miskal (80.18 gr.) altın veya bunun değerinde para veya eşyaya sahip olan kişi dinen zengindir; dolayısıyla Allah'ın kendisine bahşetmiş

olduğu nimetlere şükran ifadesi ve Allah yolunda fedakârlığın nişanesi olarak kurban kesmelidir.

Talebe yurtlarına kurban hibe edilebilir mi?

Kurbanı kendi kesmeyip ihtiyaç yerlerine hibe etmek de caizdir. Hatta yarınlarmızın teminatı olan öğrencilerimizin yetiştirildiği yerlere kurban parasını verip de kestirmek uygun olan bir hizmet anlayışı ve kurbanı tümüyle değerlendirme hâlidir.

Taksitle ya da kredi kartıyla kurban alınabilir mi?

Kişi, mülkiyetinde bulunan ve kurbanlık vasfını taşıyan hayvanı, kurban olarak kesebilir. Bu itibarla ister peşin, ister taksitle, isterse kredi kartıyla olsun satın aldığı hayvan, kişinin mülkiyetine geçtiğinden, bu hayvanın kurban edilmesinde sakınca yoktur. Nitekim helal olan her türlü alışverişle kurban da alınır. Taksitle veya kredi kartıyla yapılan alışverişler caiz olduğuna göre kurbanı da taksit veya kredi kartıyla almak caizdir.

Kurban parasını başka yerlerde kullanmak doğru mudur?

Kurban ibadeti için ayrılan paranın başka bir yerde harcanması caiz değildir. Her ibadetin ayrı bir yeri vardır. Zekatin, fitır sadakasının ve kurbanın yeri ayrıdır. Birisi diğerinin yerine geçmez. Dolayısıyla kurban kesilmek üzere verilen parayı alıp başka bir yerde kullanmak caiz değildir.

Kurban Bayramı'ndan önce, arefe günü hangi kurbanlar kesilir?

Nafile kurbanlar, vacip olan adak kurbanları arefe günü dahil olmak üzere Kurban Bayramı'ndan önce kesilebilir. Udhiyye denilen ve vacip olan kurban ise sadece Kurban Bayramı'nın ilk üç günü kesilir.

Nafile kurbanlar nelerdir?

Vacip kurbanların dışında, nafile olarak kesilen kurbanlardır. Akika kurbanı, Hacc-ı ifrad yapanların kestikleri kurbanlar, Kurban Bayramı dışında kesilen kurbanlar, sevabı Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) ve ölmüslere bağışlanmak üzere kesilmiş kurbanlar, hep nafile kurbanlardır.

Alınan kurbanı daha sonra başkaları ortak edilebilir mi?

Büyükbaş hayvanlar bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Böyle bir hayvan, yedi kişiye kadar ortak olarak satın alınabileceği gibi, alındıktan sonra veya elde bulunan büyükbaş hayvana yedi kişiyi geçmemek kaydıyla başkaları da ortak edilebilir.

Koyunu da birkaç kişi ortak olarak kesilebilir mi?

Sığır ve deveye yedi kişiye kadar ortak olunursa da koyun ve keçiye tek kişi sahip olur, ortaklık caiz olmaz. Ortakların hepsi de kurban niyetiyle ortak olmalı, içlerinden bir kişi olsun et almak niyetiyle ortaklığa girmiş olmamalıdır. Akika, yahut da adak kurbanına niyet etmek ortaklığa mâni olmaz. Çünkü bunlar da kurbandır. Kasaplık et niyeti yoktur.

Gayr-i Meşru yolla kazanılan parayla kurban kesilebilir mi?

İslâm dini kişilerin meşrû işlerle uğraşmalarını ve geçimlerini helâl yollardan elde etmelerini önerir. Buna rağmen gayr-i meşru yolla bir kazanç elde edilmiş ve bu kazancın sahibi belli ise, bunun sahibine iade edilmesi; belli değil ise, karşılığında sevap beklenmeksizin yoksullara veya hayır kurumlarına verilerek elden çıkarılması gerekir.

Bu itibarla, gayr-i meşru yolla elde edilen para ile kurban kesmek uygun değildir. İbadetler helâl parayla yapılmalıdır. Bununla birlikte kişi, haram parayla kurban kesmişse geçerli olur. Ancak, gayr-i meşru kazancın sorumluluğundan kurtulmak için, bu malı yoksullara veya hayır kurumlarına vererek elden çıkarması ve bir daha işlememek üzere tövbe etmesi gerekir.

Kurban bayıltılarak kesilebilir mi?

Fazla eziyet vermemek maksadıyla, kesim esnasında hayvanın bayıltılması, kurban olarak kesilmesine engel değildir. İhtiyaç halinde, canlı olarak kesmek kaydıyla, kurbanlık hayvanın uygun tekniklerle bayıltılmasında bir sakınca yoktur. Ancak hayvan henüz kesilmeden, şok etkisiyle ölürse,

kurban olmayacağı gibi, eti de yenmez.

Kadın kurban kesebilir mi?

Hayvan kesiminde, bu işlemi yapacak kişinin akıl ve temyiz gücüne sahip, Müslüman olmasının dışında bir şart bulunmamaktadır. Bu şartları taşıyan kişi kadın olsun, erkek olsun kurban kesebilir.

Kurbanlık hayvan tartıyla alınabilir mi?

Kurbanlık hayvan, kilo birim fiyatı belirlenmek suretiyle canlı olarak tartılıp alınabilir.

Kurban edilmek üzere satın alınmak istenen hayvanın fiyatı, kesildikten sonra eti tartılarak da belirlenebilir. Ancak kilo fiyatının rayiç bedeli şeklinde belirsiz bırakılmayıp kesin olarak belirlenmesi ve derisi, kellesi ve sakatatının satıcıda kalmak üzere akitten istisna edilmemesi gerekir.

Kuyruksuz koyunlar kurban edilebilir mi?

Doğuştan kuyruksuz olan veya besili olması için küçük yaşta kuyrukları boğulmak suretiyle düşürülen koyunların kurban edilmelerinde bir sakınca yoktur. Ancak bir kaza ile değerini azaltacak şekilde kuyruğunun tamamı veya yarısından çoğu kopan hayvanın kurban edilmesi caiz değildir.

Vekalet yoluyla kurban kesilebilir mi?

Kurbanı, kişinin kendisi kesebileceği gibi, vekalet yoluyla başkasına da kestirebilir. Zira kurban, mal ile yapılan bir ibadettir; mal ile yapılan ibadetlerde ise vekalet caizdir.

Vekalet yoluyla kurban kestiren kişi kendi bulunduğu yerde birisine vekalet verebileceği gibi, başka bir yerdeki kişi veya kuruma da vekalet verebilir. Vekalet, sözlü veya yazılı olarak ya da telefon, internet, faks ve benzeri iletişim araçları ile verilebilir. Kurban kesen veya vekaletle kestiren insanın illâ da kendi kestiği kurbanın etini yemesi gerekir diye bir yükümlülük yoktur. Bu mübahtır. Dolayısıyla kişi, kendi kestirdiği vacip olan kurban etinden de yiyebilir, arefe günü kesilmiş nafile kurban etinden de yiyebilir.

Akika Kurbanı nedir?

Yeni doğan çocuk için şükür amacıyla kesilen

kurbana, "akika" adı verilir. Akika kurbanı kesmek müstehaptır. Akika kurbanı olarak kesilecek hayvanda, diğer kurbanlarda aranan şartlar aranır.

Akika kurbanı, çocuğun doğduğu günden bülûğ çağına kadar kesilebilirse de doğumun yedinci günü kesilmesi daha faziletlidir. Aynı günde çocuğa isim verilmesi ve saçının kesilerek ağırlığınca altın tasadduk edilmesi müstehaptır.

Akika kurbanının etinden ve derisinden, kurban sahibi dahil herkes istifade edebilir.

Şükür kurbanı ne demektir?

Temettu ve kıran haccı yapan kişilerin, aynı mevsimde hac ve umreyi ifa ettikleri için, kestikleri kurbanlara şükür kurbanı da denilmektedir. Aynı şekilde kişi, arzu ettiği bir hedefe ulaşması veya bir nimete nail olması sebebiyle şükür kurbanı kesebilir. Ancak böyle bir nimeti elde eden kişinin, adakta bulunmadığı sürece, kurban kesmesi gerekmez.

Yolcunun kurban kesmesi gerekir mi?

Yolcu kurban kesmekle mükellef değildir. Ancak kesmesi halinde sevabını kazanır. Sefer halinde iken kurban kesenler; bayram günleri içinde memleketlerine dönerlerse, yeniden kurban kesmeleri gerekmez. Sefer halinde iken kurban kesmeyip de bayram günlerinde memleketlerine dönenlerin, kurban kesmeleri uygun olur.

Türbelerde, törenlerde, açılışlarda kurban kesilebilir mi?

Mezarları tamamıyla sağlam ve sahih düşüncelerle türbe haline getirilen zevat-ı kiramı ziyaret etmenin, onların huzurunda onları şefaatchi yaparak Cenab-ı Hakk'a yalvarıp-yakarmanın hiçbir mahzuru yoktur. Önceleri bu niyetle türbeleri ziyaret eden insanlar ve özellikle bunlar arasında zengin olanlar, ziyaretleri esnasında kurban kesip etini fakir-fukaraya dağıtmışlar, sevabını da türbe sahibine bağışlamışlardır. Bir teamül haline gelen, örfe mâl olan bu alışkanlık, sonraları su-i istimal edilmeye başlanmış.. başlanmış ve "Falan zata kurban keseceğim." gibi düşünceler içine girilmiştir. Fakat

bu, akide açısından olabildiğince tehlikeli ve insanı küfre sokacak mahiyet taşımaktadır. Bazıları bu niyetle türbelere kurban kesenlere "Kâfir olur!" demektedirler ki, meseleyi böyle ifrat içine sokmaya gerek yoktur. Zira aslında kesilen her hayvan Allah adına kesilmekte ve kesilirken "Bismillahi Allahü Ekber" denilmektedir. Burada dikkat edilmesi gerekli olan husus, hayvanı boğazlayan kişinin niyetidir. Hüküm ona göre verilir. Mesela; bir beldeye teşrif eden devlet büyüğü için kurban kesilirken, onun ayak basması tazim edilerek kesiliyorsa, şirke düşme endişesi söz konusudur ve o hayvanın eti yenilmez. Fakat o vesileyle, Allah için kurban kesilirse, onun eti yenir. Aynı durum, törenler, açılışlar için de geçerlidir. Burada mühim olan kalptir, kalpte bulunan niyettir ve onu da Allah'tan sonra en iyi bilen o şahsın kendisidir. Türbelerde kesilen kurbanlar için de aynı şey geçerlidir.

Kurban derisi nasıl değerlendirilmelidir?

Kurbanın derisi, bir fakire veya hayır kurumuna verilmelidir. Hz. Peygamber, veda haccında Hz. Ali'ye, kurban olarak kesilen develerinin başında durmasını ve bunların derileri ile sırtlarındaki çullarını sadaka olarak vermesini, kasap ücreti olarak bunlardan bir şey vermemesini emretmiştir (Ebu Davud; Menasik, 20). Buna göre kurban derilerinin para karşılığında satılması, kurbanın kesimi veya bakımı için ücret olarak verilmesi uygun değildir.

Adak kurbanının bedeli para olarak fakire verilebilir mi?

Adak, kişinin bir ibadeti yapacağına dair Allâh'a söz vererek üzerine borç kılması anlamına geldiğinden, bu borçtan kurtulması için adağını yerine getirmesi gerekir. Bundan dolayı kurban keseceğine dair adakta bulunan kişi, ancak kurban kesmek suretiyle adağını yerine getirmiş olur. Bu itibarla, adak kurbanını kesmek yerine, parasını fakirlere vermek ya da ayni yardımda bulunmakla bu adak yerine getirilmiş olamaz.

13 ADIMDA KURBAN KESME

Ergün ÇAPAN

1. Kurbanın kesileceği yer temiz olup özenle seçilmelidir.
2. Hayvan, kesim yerine incitilmeden götürülmelidir.
3. Kesileceği zaman kıbleye karşı ve sol tarafı üzerine yatırılmalıdır.
4. Şu ayetler, hayvan besmele çekilip kesilmeden önce veya sonra okunur:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا

“Ben batıl dinlerden uzaklaşarak, yüzümü, gökleri ve yeri yaratan Rabbülâlemin’e yönelttim.” (En’âm suresi, 6/79)

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

“Rabbin için namaz
kıl ve kurban kes”

(Kevser sûresi, 2)

“De ki: “Benim namazım da, her türlü ibadetlerim de, hayatım da ölümüm de hep Rabbülalemin olan Allah’a aittir. Eşi ortağı yoktur O’nun. Bana verilen emir budur. O’na ilk teslim olan da benim.” (En’âm suresi, 6/162-163)

5. Bu ayetler okunduktan sonra devamla "Allah'ım dostun İbrahim'den habibin Hz. Muhammed'den (sallallahu aleyhi ve sellem) kabul buyurduğun gibi benden de kabul buyur." şeklinde veya benzer bir tarzda dua edilir. Daha sonra Allahu Ekber ve La ilahe illallah denerek tekbir ve tehlil getirilir.
6. Kurbanı kesen kimse hayvana eziyet vermeme-ye dikkat etmelidir. Bıçak hayvana gösterilmemelidir. Kullanılacak bıçak keskin olmalıdır.
7. Kibleye karşı yatırılan hayvan, sağ elle tutulan bıçakla kesilirken, "Bismillahi Allahü Ekber" denir. Kurbanı başkasına kestiren kimse de, hayvan kesilirken "Bismillahi Allahü Ekber" der. [Kurbanı kesen kimse keserken Allah'ın adını zikretmeyi (besmele) kasten terk ederse Hanefî mezhebine göre bu hayvanın eti yenilmez.]
8. Kesilen hayvanın fazla acı duymaması için, ha-

9. Kurban sahibinin, kurban kesildiği gün, ilk yemeğini kurbanın ciğerinden seçmesi güzel bir davranıştır.
10. Siğir, manda, koyun ve keçi cinsinden hayvanlar yatırılıp çenelerinin hemen altından boğazlanır. Deve ise ayakta sol ön ayağı bağlanarak göğsünün hemen üzerinden kesilir.
11. Kesim işlemi boğazın iki tarafındaki şah damarları, yem ve yemek borusu kesilerek yapılır.
12. Hayvanın kanı iyice akması için bir süre beklenilir.
13. Kurban kesildikten sonra çevre temizliğinin iyice yapılması gerekir. Hayvanın artan parçalarının toprağa derince gömülmesi ve mümkün olduğu ölçüde dışarıda hiçbir parçasının bırakılmaması gerekir. Bu şekilde bir hareket, kurbanlık hayvana ve kurban ibadetine bir saygının ifadesidir.

ÇOCUKLARA KURBANI ANLATMAK

Uzm. Psk. Farika Teymur ARTIR

Çocukların hayatında bayramların büyük yeri vardır. Bayram günü ev içindeki tatlı koşuşturmalar, büyükleri ziyaret veya eve gelen misafirler, bayram sofrasında aile ve dostlarla bir araya gelişler, yenilen yemekler hayat boyu tatlı anılar olarak hep hatırlanır.

Kurban, Ramazan'dan farklı olarak çocuklara anlatımında daha hassas davranılması gereken bir ibadet. Bir canlının Allah rızası için hayatına son verilmesi onun hayatının sona ermesi ile Yaratana yaklaşmaya çalışılması konusunun henüz ölüm hadisesini tam anlayamayan çocuklara dikkatle anlatılması gerekir.

Bu ibadetin ne için yapıldığı çocuğa ne kadar bilinçli ve etkileyici anlatılırsa onun çok yönlü gelişiminde de o kadar etkili olacaktır. En etkileyici ve etkisi kalıcı olan anlatma metotlarından biri hikaye metodudur.

Allah'ın dostu ve Resulü Hz. İbrahim Peygamber'in oğlunu kurban etmeyle emir olunması ve onun bu emir karşısındaki nefis mücadelesi, oğluyla birlikte Allah'a teslimiyetleri ve bu teslimiyeti, yüce Yaradan'ın bir koç göndererek mükâfatlandırışının anlatıldığı kıssa, somut düşünce evresindeki çocukların Kurban Bayramı'nı kutlama heyecanını içlerinde duymalarını kolaylaştırır. Bu kıssa bütün semavi din mensuplarının inandığı bir kıssa olarak din mensupları diyalogun da temelini teşkil eder.

Kurban, bütün semavi dinlerde uygulamada farklılıklar olsa da bilinen, kulun yaratana yaklaşmasını sembolize eden bir ibadet. Hatta semavi olmayan dinlerde de çeşitli ve ilkel şekillerde uygulanıyor. Yüce dinimizde ise Kur'an-ı Kerim'de gerek hac ibadeti içinde gerekse Hz. İbrahim'in hikayesi ile birlikte zikredilen bir ibadet. Kesilen kurbanların ne eti ne kanının Allah'a ulaşmadığının, buna ihtiyacının da olmadığını bilinip sadece Yaratan'ın rızasına ve sevgisine ulaşmanın gaye edinilmesinin istendiği bir ibadet. Sahip olunan her şeyin Yaratan'a ait olduğunun bilinip O'nun rızası için feda edilmeye hazır olunduğunu göstermeye dayanan bir ibadet.

Bu ibadetin ne için yapıldığı çocuğa ne kadar bilinçli ve etkileyici anlatılırsa onun çok yönlü gelişiminde de o kadar etkili olacaktır.

Bununla beraber çocuğun konu ile ilgili soru sorması durumunda onun ruhuna, kalbine ve mantığına hitap eden cevaplar verilmelidir. Çok detaylı cevaplar yerine sadece sorunun cevabının kısa ve öz bir şekilde verilmesi ve bunun uygun örnekle desteklenmesi gerekir. Kurban kesilmesi her çocuk üzerinde farklı etki yapar. Çok duygusal olup ilk gün et yiyemeyen çocuklar olduğu gibi bunu hayatın bir parçası olarak görüp hayvana merhamet duymakla beraber etini iştahla yiyen realist çocuklar da vardır. Yine bazı çocuklar biyolojik konularla son derecede ilgilidir. Hayvanları çok sevdiği halde ölüm hadisesini çok mantıklı bir şekilde kabul edip kurbanın vücudunu inceleyen ve organları tanımaya çalışıp kendi vücuduyla kıyaslayan çocuklar vardır. Bu gibi çocukların ileriki yıllarda meslek seçiminde biyoloji ile ilgili alanlara yönelip bu alanlarda başarılı olduğu gibi örnekler çoktur.

Kurbanla ilgili, çocuğun yaşı ve kişiliğine göre davranılmalı ve çocuğun bizzat besleyip duygusal olarak bağlandığı hayvanını kurban olarak vermesi gibi çocuğun sınırlarını zorlayacak davranışlardan

da kaçınılmalıdır. Bu gibi durumlar çocukların bazısında travma etkisi yapmaktadır.

Kurban ibadetinin anlamını tam olarak anlaması ve bununla hayatında farkındalıklar yaşaması çocuğun yaşına uygun şekilde zamanla birçok konuda bilinçlendirilmesi ile mümkün olabilir. Bunlardan bazıları şunlardır:

Yaradılışın gayesi, hayat ve ölümün anlamı, semavi dinlerin birbirini takip etmesi, tarihî gelişmeler, insanlığın gelişimi, canlılar dünyası, canlıların birbirlerine ihtiyacı, tabiattaki doğal denge, hayvanları ne için beslediğimiz, sağlık ve sağlıklı yaşamak için ihtiyacımız olan besinler, hayvanlarla dostluk, onlara eziyet edilmemesi gereği, imtihan dünyasında olma, insan ilişkileri, yardımlaşma vb.

Görüldüğü gibi kurban ibadeti bütün ibadetler gibi çok yönlü bir ibadet olup fitratları gereği dinî konularda eğitime son derece müsait olan çocukların çok yönlü gelişiminde onun idrakini canlandırarak, motivasyonunu artıracak bir zemin de teşkil eder.

KURBAN İBADETİ

Ali ÜNAL

Kurban, Cenab-ı Allah'ın (c.c.) insanlık tarihi boyunca bütün peygamberlerle yerine getirilmesini emrettiği bir ibadettir. Kur'an-ı Kerim, bu konuda gayet açıktır:

(Tarihte peygamberinin arkasından giden) her inanmış toplum için kurbanı, belli zaman ve yerde yerine getirilmesi gereken bir ibadet türü kıldık. Böyle yaptık ki, Allah'ın kendilerine rızık olarak bahşettiği koyun-keçi-sığır-deve türü hayvanlardan Allah için kurban kessinler ve kesim esnasında Allah'ın adını ansınlar. (İşte, ey bütün mü'minler!) İlâhınız, tek bir ilâhtır; öyleyse yalnızca O'na teslim olun. Ey Rasûlüm, tam bir samimiyet ve mahviyetle Allah'a teslim olmuş mü'minleri müjdele. Onlar ki, yanlarında Allah anıldığı zaman kalbleri derin bir saygıyla ürperir; başlarına ne gelirse gelsin sabırla bütünleşmiş olanlar ve namazı bütün şartlarına riayet ederek, hakkıyla ve hiç aksatmadan kılanlardır onlar; ve kendilerine rızık olarak (mal, güç, zekâ, bilgi...) ne lütfetmişsek, onun bir miktarını (Allah rızası için ve kimseyi minnet altında koymadan ihtiyaç sahiplerine geçimlik olarak) verirler. Kurbanlık hayvanları, (bu arada özellikle develeri,) hakkınızda Allah'a ibadet vesilelerinden ve Din'in tatbikinin alâmetlerinden (şiar) kıldık. Sizin için onlarda dinî-dünyevî menfaatler vardır. O (deve) leri ayakta iken ve üzerlerine Allah'ın adını anarak kurban edin. Yan üstü yere yıkılıp bütünüyle

öldüklerinde ise, etlerinden kendiniz yediğiniz gibi, kanaatkâr davranıp istemeyen fakirlere de, boyun büküp isteyen fakirlere de yedinin. O hayvanları böylesi faydalar için hizmetinize verdik ki, (kalben, sözlü ve fiilî olarak) Allah'a şükredesiniz. (Şurası da bir gerçek ki,) kurban ettiğiniz hayvanların ne etleri ne de kanları asla Allah'a ulaşmaz; sizden O'na ulaşacak tek şey, takvadır. Allah, o hayvanları sayılan faydalar adına hizmetinize verdi ki, (sizi iman, ibadet ve itaat noktasında) doğru yola ilettiği için Allah'ın büyüklüğünü (hem sözle, hem de davranışlarınızla) ilan edesiniz. (Ey Rasûlüm,) Allah'ı görürcesine, en azından, Allah'ın kendilerini sürekli gördüğünün tam şuurunda olarak sürekli iyilik düşünen ve iyi işler yapanları müjdele. Allah, iman edenleri daima koruyup müdafaa eder. Allah, her hain ve nankörü ise hiç sevmez (Hac Sûresi/22: 34-38)

Âyetlerde apaçık buyrulduğu üzere kurban, İslâm'ın iç dinamizmini, medeniyet kurucu özelliğini sağlayan ezan, Cuma ve cemaat namazları, bayramlar gibi asla değiştirilemez şiarlarından. Din, içine kattığı ruhla ferdî-içtimaî bütün insan hayatını yoğurur, şekillendirir. Bu yoğurma ve şekillendirme işinde onun "şiar" (çoğulu şear) denilen, bir bakıma "İlâhî semboller" diyebileceğimiz bu türden emirleri, boyutları ayrı bir öneme sahiptir. Bunlardır ki, insanları en fazla kendine çeker; içinde farklı

mizaçları eritir; farklı renk, ırk, kabile ve farklı dü-şüncelerden mükemmel ve muhteşem bir dan-tela ortaya çıkarır. Onun semavî Cennet'in yeryü-zündeki gölgesi bir medeniyet oluşturmasındaki sırrın önemli bir yanını "şeair" oluşturduğu gibi, kendisine karşı yapılan her türlü saldırılara göğüs germesi, bir türlü mağlûp edilememesi, ona bağ-lananların akıllarından, kalblerinden, hayatlarından çıkarılıp atılmaması, kafaları tam inanmamış olanların bile kalblerine ve hislerine hükmedebil-mesi, artık kendisine ihtiyaç kalmayacak dendiği zamanlarda dahi tazeliğini daha bir koruyup, yeni yeni sürgünler vermesi de, yine bir yönüyle bu "şe-air" sebebiyledir. Bu bakımdan, onların ezan gibi sünnet olanları bile, şahsî farzların ötesinde bir yere ve değere sahiptir. Onlar, Müslüman toplu-mun birliği adına da bir harç vazifesi görür. Onlarla oynamak, içtimai birliği ve toplumun Müslümanlı-ğını dinamitlemek demektir. Dolayısıyla, Kur'an-ı Kerim'de dikkat çekildiği üzere (En'âm Sûresi/6: 121, 128), insan ve cin şeytanlarının Din'in bilhassa bu şiarlarına, birbirleriyle yardımlaşarak ittifak halinde ve bazıları itibariyle açıktan, bazıları itibariyle ise, sanki anlamlarını merak ediyormuşçasına gizliden gizliye, ama daha ustaca hücum etmeleri tabî'dir. Buna karşılık, mü'minlerin de bu şiarlara ciddî önem vermesi, onların üzerine titremesi, onları en iyi, aynı zamanda istismarlara, insan ve cin şey-tanlarının saldırılarına az da olsa haklılık verdirecek uygulamalara imkân tanımadan yerine getirmeleri gerekir.

İbadetler, Allah'ın Allah olarak hakkı, kul olarak bi-zim vazifemizdir. Dolayısıyla, önce bu açıdan yeri-ne getirilir ve değerlendirilirler. Bununla birlikte, her bir ibadette elbette pek çok hikmetler, maslahatlar, faydalar da vardır. Fakat ibadetlerde bu hikmetler ve faydalar öne alınmaz; onlar, öncelikle Allah ile biz kulları arasında bir münasebet haytıdır; kalbi-mizi aydınlatan ışıklardır. Onları sadece hikmetle-rini ve faydalarını nazara alarak yerine getirmek ve bu faydalarıyla, hikmetleriyle takdim etmek, onları ibadet olmaktan ve bize sevap sağlamaktan çı-

karrır. İkinci olarak, nasıl bizi, kâinatı ve ondaki her nesneyi yaratan Allah ise, bütün düsturlarıyla Din'i vaz' buyuran da Allah'tır. Şu halde, insanlar olarak biz dahil bütün kâinatın varlık sebebi, Allah'ın onu yaratmaktaki gayesidir. Bunun gibi, bütün düstur-ları ve hükümleriyle Din'in varlık sebebi de, yine Al-lah'ın onu vaz' buyurmasındaki gayedir. Bu gaye de, Allah'ı tanımak ve O'na ibadet etmektir (Zâriyât Sûresi/51: 56). Ayrıca, yukarda temas edildiği gibi, bütün ibadetlerde esas nokta, Allah'ın onları em-retmesidir ve nasıl kâinat ve biz, hayatımız adına asla rolümüz bulunmayan birtakım cebrî şartlarla sınırlı olup, bu şartlara müdahale edemiyorsak, dine ve hükümlerine de müdahale hakkımız yok-tur. Müdahale, haddi aşmadır ve Allah nazarında, keyfiyet ve derecesine göre nefsi ilahlaştırmaya kadar giden en büyük suçlardandır

Her hadise, her nesne, meselâ her kitap ve her makale gibi, dinin ve onun düsturlarının temel varlığı da manâdır, manevîdir. Nasıl bir kelimedede önemli olan önce manâdır ve kelime bu manânın, onun için gerekli harfler kalıbına bir plan çerçe-vesinde girmesiyle maddî âlemde tezahür eder, aynen bunun gibi, her ibadetin de, kendine has şekillerle tezahür eden asıl manâsı, manevî varlı-ğı vardır. Bu varlıkta manâ asıl, şekiller onun dışta görünmesi için gerekli; şekilleri belirleyen, manâ-nın niteliği, manâ ile şekiller arasındaki bağlantıyı sağlayan da fayda ve hikmettir. Meselâ, namazda asıl olan şekiller değil, bu şekillerin öyle olmasını gerektiren manâdır. Bu manâyı bizim tam olarak kavramamız, kuşatmamız mümkün olmadığı için, bu şekilleri tayin eden, Allah'ın talimi çerçevesinde Rasûlüllah'tır (sallallâhu aleyhi ve sellem). Dolayısıyla, şekillerle oynama, o şekiller manâyı temsil ettiği ve namazın manâsına o şekillerle ulaşılabilirdiği için, manâyı müdahaledir. Kurban ibadetinin de varlık sebebi, Allah'ın onu emretmesidir. Manâsı veya manâsının bir boyutu, Allah'a yaklaşımdır. Hikmet ve faydalarından biri, ferdî planda, "mal canın yon-gasıdır" fehvasınca, mal sevgisine kalbde yer ver-meme, içtimaî planda ise, fakirleri faydalandırma,

toplumda yardımlaşma ve dayanışmadır.

Kurbandaki Allah'a yaklaşma manâsı, en derin şekilde Hz. İbrahim'in, oğlu Hz. İsmail'i kurban etmesi emrinde tecelli etmiştir. Peygamberler için rüya, vahyin bir şeklidir. Ayrıca, hiçbir peygamber, özellikle Hz. İbrahim, rüyasını yanlış te'vil etmez. Bazılarının iddia ettiği gibi, İsmail'i kurban emrini Allah'a teslimiyet olarak algılama yerine, doğrudan kurban etme olarak algılayıp onu kurban etmeye götürme gibi te'vil hatası yapmaz. Böyle bir iddia, haddi aşmanın en tehlikeli biçimlerindedir. Her insanı Allah'tan, O'na yaklaşımadan alıkoyan eş, evlât, biriktirilmiş para/mal, at (araba), evcil hayvanlar, ekin ve kazanç gibi engeller (Âl-i İmrân Sûresi/3: 14) söz konusudur. Ama bir peygamber, bunlardan hiçbirini Allah ile arasına koymaz. Bir göğüste iki kalb olmaz ve insan, aynı anda Allah'ı ve O'nun adına olmamak üzere bir başkasını sevemez (Ahzâb Sûresi/33: 4). Cenab-ı Allah, bu çok önemli gerçeği Hz. İbrahim'le ve O'nu, ömrü boyu tâbi tuttuğu imtihanların en büyüğüne tâbi tutmakla ifade etme yolunu seçmiştir.

İşte, kurbanın asıl manâsı, mü'min kalb ile Allah arasındaki bütün engelleri ortadan kaldırmaktır; insanı Allah'tan ayıran, Allah'a giden yolda insanın önüne dikilen en büyük engel, onun yanında dünya adına en çok sevgili ne ise, onu yok etmektir. Kurban, bu manânın dışta büründüğü şekildir. Biz, hiçbir ibadetimizi manâsına tam nüfuzla yerine getiremeyiz; ama şeklen tam yerine getirmeye çalışır ve manâsına nüfuz gayesi de güderiz. Kurban, Peygamber Efendimiz için farz, bizim için vaciptir. Şafîî Mezhebi'nde vacip sünnet kategorisinde, Hanefilerde ise sünnet ise daha çok müstehap kategorisinde ele alınır. Bu sebeple, Şafîî Mezhebi'nde mükelleflerin fiilleri içinde vâcip olmadığı için Kurban, bu mezhepte sünnettir; bu sünnet, derece olarak Hanefî Mezhebi'ndeki vâcipten asla daha aşağı olmayıp, belki daha kuvvetlidir. Kevser Sûresi'nde geçen "nahr"ın kurban kesme manâsına geldiği, merhum Elmalılı Hamdi Yazır'ın derin ve geniş izahlarında takip edilebilir.

Kurban, ibadet olmasının yanı sıra, Müslüman ülkelerin ekonomisine ve halkın beslenmesine çok büyük katkı da sağlamaktadır. Meselâ, Türkiye'nin yılda 2.5 milyon ton kırmızı ete ihtiyacı vardır. Ülkemizde yaklaşık 10 milyon baş sığır, 25 milyon koyun varlığının tamamının kesilmesi halinde bile gerekli olan kırmızı et tüketimi karşılanamayacaktır. Hayvancılıkta 2013 yılı itibarıyla 3.5 milyon büyük baş, 25 milyon koyun, 45 milyon küçükbaş hayvanın yıllık kesime gitmesi ve 1.3 milyon ton kırmızı et tüketimi planlanmaktadır.

Şu anda Türkiye'de yılda tüketilen kırmızı et miktarı 700.000 ton civarındadır. Bunun çok büyük miktarını, içlerinde her Kurban Bayramı kurban aleyhinde yayın yapmayı kendi "şiar"ları haline getirmiş medya mensuplarının da bulunduğu zenginler tüketmektedir. Kurban ise, yalnızca hayvancılığımıza katkı sağlamakla kalmamakta, en az 150.000 aile onunla geçimini sağlamakta; kurban kesimiyle ortaya çıkan 150.000 bin ton civarında etin çoğu, et alacak parası olmayan fakirlere gitmektedir. Bu sebeple, Kurban'a karşı çıkılmasının arkasında, dinî değerlerimize düşmanlıktan başka, tarımımızla birlikte hayvancılığımızı da daha bir baltalama ve bazılarının, hattâ başta bazı devletlerin çıkarları da söz konusudur. Kurban'a karşı çıkan medya grupları, bir zaman ülkemiz çaylarının radyasyonlu olduğu üzerinde günlerce gerçeğe aykırı yayın yapmıştı da, bundan en fazla İngiliz lipton çayı şirketleri gibi şirketlerin faydalandığını resmî ağızlar ifade etmişlerdi.

İngiltere, deli dana hastalığı yüzünden milyonlarca sığırı, Hollanda daha geçen yıl 30 milyon civarında tavuğu telef eder ve bütün bu ülkeler et tüketimi, yani hayvan kesiminde en önde bulunurken, daha da öte günde binlerce insan vahşice kurban edilirken, peşin hükümlülük, hattâ düşmanlık sebebiyle Kurban aleyhinde bulunulması karşısında biz Müslümanların ona daha bir önem vermemiz, kendilerine en azından düşman olunduğu ölçüde olsun Din'in şiarlarını korumamız, onların üzerine titrememiz, ferdî farzlardan öte bir görevdir.

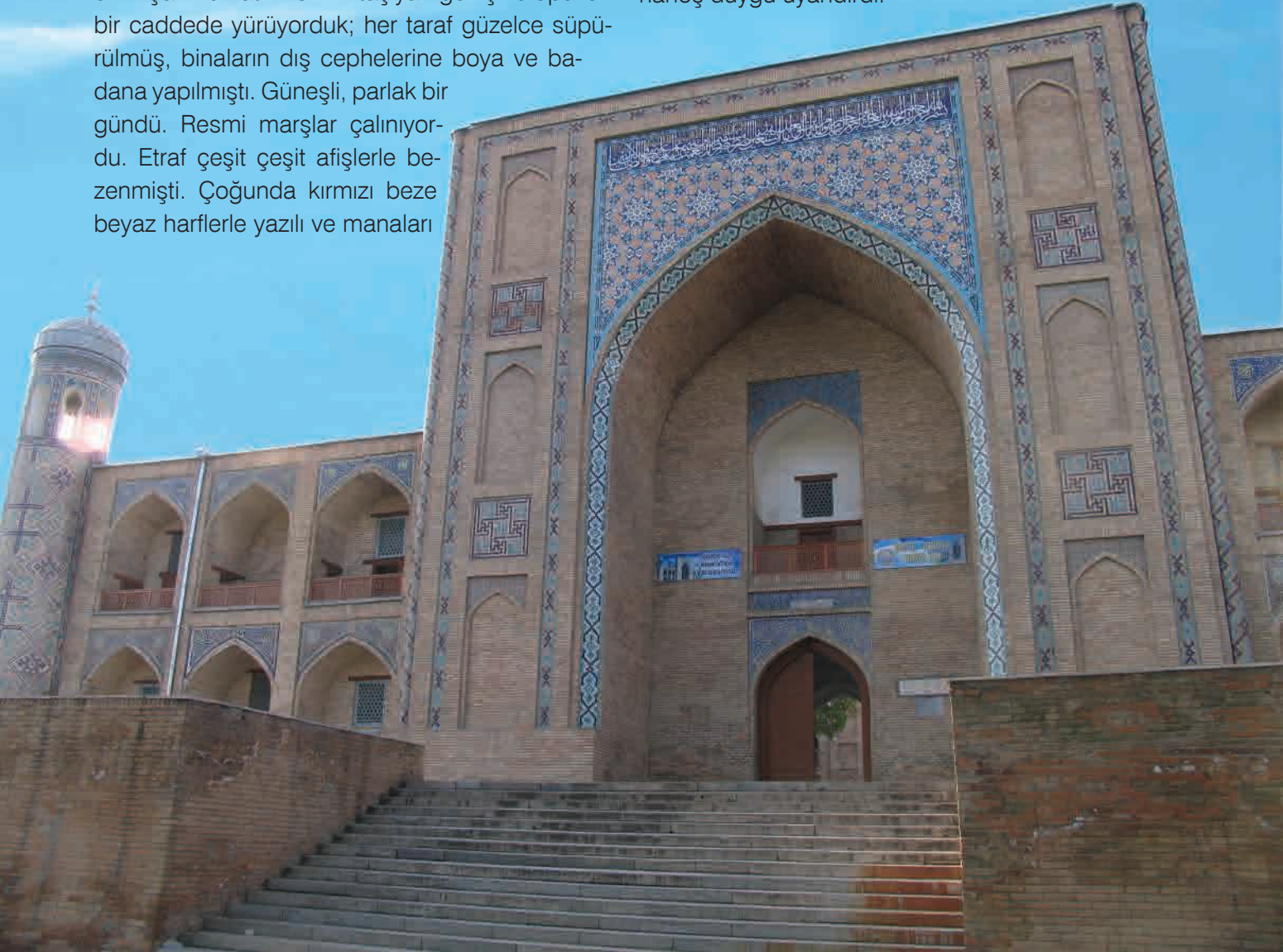
AYDINLIK BAYRAM

KURBAN BAYRAMI

Kutlukhan ŞAKIROV

Çocukluk yıllarıma ait bir olayı hep hatırlarım. Bu vaka geçen yüzyılın ellili yıllarının sonlarında Taşkent'te cereyan etmişti. Tarih Bir Mayıs - Dünya İşçileri Dayanışma Bayramı sebebiyle şehirde şenlikler düzenleniyordu. Tarım Enstitüsü öğrencisi olan ağabeyim Ahmedyar, yarı gönüllü-yarı zoraki Bir Mayıs yürüşüne katıldıktan sonra benim yalvarmalarına dayanamayarak elimden tuttu ve bayram havasının hakim olduğu şehri gezmeye götürdü. Sekiz -dokuz yaşlarındaydım. Şair Furkat'ın ismini taşıyan geniş ve upuzun bir caddede yürüyorduk; her taraf güzelce süpürülmüş, binaların dış cephelerine boya ve badana yapılmıştı. Güneşli, parlak bir gündü. Resmi marşlar çalınıyordu. Etraf çeşit çeşit afişlerle bezemişti. Çoğunda kırmızı beze beyaz harflerle yazılı ve manaları

bana yabancı olan "Yaşasın KPSS (Sovyetler Birliği Komünist Partisi)" ve "Barış, Emek, Mayıs" yazılıydı. Bununla beraber etrafta bir huzursuzluk hissediliyordu, sanki bayram havasını bozmaya yönelik yabancı bir şey havada dolaşıyordu. Bunun sebebini ancak yolun kenarında kendinden geçmiş halde yatan kişiyi görünce anladım. Sarhoş ve acınacak durumda olan birini ilk kez görüyordum. Bu manzara benim pembe çocukluk dünyamı altüst etti; içimde korku ile tiksindenin karışımı yapışkan bir nahoş duygu uyandırdı.

Yola devam ettik. Biz ilerledikçe benzeri manzara sayısı artıyordu. Yırtık gömlekliler, yüzünde morluklar ve kan izleri taşıyan insanlar caddenin ortasında sağa sola yalpalayarak yürüyorlardı. Genç bir bayanın herkesin gözü önünde bir erkeği dövmesi beni şoke etmişti. Eve dönmek istedim. Dönüş yolumuz başka sokaklardan geçiyordu. Etraftan çok sesli, ağır, hüznü ve sıkıntı veren şarkılar duyuluyordu. Böyle eğlenen insanların çoğunun daha dün çiftçi olan işçi kesiminden olduklarını büyüyünce öğrendim. İkinci Dünya Savaşı sırasında Rusya'nın orta kısımlarından buralara taşınan sanayi tesislerinde işçiler olmuş. Savaş sonrası yıllarda çok ağır şartlarda çalıştırılan bu insanların hayatlarında bir ışık, bir umut görünmüyordu. Eskiden çiftçi olan bu işçilerin bayramlarda güç gösterisine dönüşen yarışmalar düzenlemek gibi bir âdetleri varmış. Yetmişli yıllara gelindiğinde böyle "eğlenceler" artık geride kalmış, belki de o insanlar artık tamamıyla şehirli olmuşlardı. Fakat benim, Sovyet ülkesinin her tarafında kutlanan bu bayramla ilk tanışmam o zaman olmuştu ve şahit olduğum manzaralar gönlümde oldukça ağır izler bırakmıştı.

Yukarıda söylenenlerin Kurban Bayramı'yla ne alakası var diyeceksiniz? Var, hem de çok ilgisi var! Eğer Kurban Bayramı olmasaydı, halk bayramları ve törenlerine karşı içimde beslediğim olumsuz duygular asla kırılmayacaktı. Bir düşünün, sabahın erken saatinde annem beni uyandırıyor ve diyor ki:

- Oğlum, uyan, yoksa bayram namazına geç kalacaksın. Baban çoktan camiye gitti.

Alalacele kalkıyorsun ve bazıları yeni, ama hepsi tertemiz kıyafetlerini giyiyorsun. Yemek odasında hazırlanmış yaklaşık otuz kişilik bayram sofrasını

fark ediyorsun. Keyfin yerinde. Arkadaşların dışarıda toplanmış, seni çağırıyorlar. Çabucak seccadeni koltuk altına alıp koşarak camiye gidiyorsun. Bütün bu olan bitenlerin iç dünyana hitap eden ve senden bir parça olduğunu hissettiğin şeyler olduğunu biliyorsun.

Sabahın erken saatlerinde caddelerde araç sayısı fazla değil. Her taraf – bina ve resmi konutların etrafı – tertemiz. Çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu insan kalabalığı "Moğol mahallesi" camiiine akıyor. Oldukça temiz ve titiz giyinmişler. Birçoğu bayram vesilesiyle rengârenk milli kıyafetlerini giymiş, gruplar halinde yürüyorlar. Yumuşak bakışlı bu insanların gözlerinin içi gülüyor. Biz çocuklar kendimizi büyüklere daha yakın ve onlarla daha eşit hissediyoruz. Ortam hem ciddiyet hem gizem dolu. Camide bayram namazını nasıl kıldığımızı teferruatıyla anlatmayacağım. Namazı intizamlı bir şekilde, adeta bir tören havasında kıldık. Topluca eda edilen bayram namazından sonra, daha önce hiç görmediğimiz insanlarla kucaklaşıp bayramlaşmak huzurumuzu kat be kat artırıyor.

Arkadaşlarıyla birlikte evimize dönecek olan babamı ve diğer kalabalık misafir gruplarını ilk karşılayan kişi olmak için hemen eve koşuyorum. Genelde büyükler çocuklara çeşit çeşit şekerler ve oyuncaklardan oluşan hediyelerle gelirlerdi. Akrabalarımız, aile dostlarımız ve komşularımız ziyaretimize gelirlerdi. Onların birçoğu bize para da verirdi. Verilenler bozuk para olsa da bizim kendimizi çok zengin hissetmemize yeterdi. Bayram kahvaltısından sonra arkadaşlarla dondurma almaya giderdik. O vanilyalı ve sütlü dondurmaların tadı hâlâ damağımdadır. Ayrıca, limonata ve çeşit çeşit şekerler de vazgeçilmezlerimiz arasındaydı. O sırada evdekiler, kurbanlık hayvan olarak semiz bir koyunu kesip hazırlamakla meşgul olurlardı. Etin bir kısmı ihtiyaç sahiplerine dağıtıldıktan sonra kalanı geleneksel "şorva" hazırlamak için kocaman bir kazanda kaynatılırdı. "Şorva"nın pişmesi uzun zaman aldığından kurbanın derisi yüzüldükten hemen sonra, ara yemeklerin hazırlanması gerekirdi. Kızartılmış böbrekler, karaciğer ve koyun kuyruğu. Bu ne ziyafet olurdu! Bunlar, taze koyun etinden yapılan "şorva" ve "narın"dan önce tadımlık ola-

rak küçük porsiyonlarla verilirdi. Böylece, bu saatlerde bayram ortamının neşesine nefis yemeklerin kokusu da eklenmiş olurdu.

İnsanlar ziyafetten hemen sonra, bazen de bitmesini beklemeden, gruplar halinde akrabaları, hastaları veya acılı aileleri ziyarete giderlerdi. Ayrıca, vefat etmiş akrabaların mezarlık ziyaretleri yapılırdı. Bu ziyaretlere büyük çocuklar da katılırdı. Özellikle güzel Kur'an okuyanların katılımı tercih edilirdi. Kabirlerin başında ya da yakınlarından birini kaybeden ailelerin ziyareti esnasında Kur'an'dan bazı ayetlerin okunması sevabının

da ebedi aleme göçmüşlerin ruhlarına hediye edilmesi gerekirdi. Ayet-i kerimeleri herkes okuyamazdı, o sebeple Kur'an-ı Kerim okuyabilenler özel saygıya layık görülür, el üstünde tutulur ve böyle hassas günlerde fevkalâde talep görürlerdü. Böyle ziyaretler sırasında ben ilk defa insan hayatının fâni olduğunu tam olarak anlamıştım. Bu gerçeği idrak etmek benim için tabii ki hüznün vericiydi. Fakat aynı anda ölümün her şeyin sonu olmadığını ve hayatın devam ettiğini de fark etmiştim. Bunun için hayatı olması gerektiği şekilde düzgün ve dolu dolu yaşayabilmek gerekiyordu. Evet, bu düşünceler tâ o zamanlar da aklımda yer ederdi. Ayrıca, böylesi ziyaretlerden sonra, acılı insanların üzerindeki hüznün ve yas yükünün biraz da olsa hafiflediğini fark ediyordum. Hastalar adeta canlanır, yaşlı anne-babalar gençleşir, akrabalar ve dostlar yakınlık bağlarının daha

bir güçlendiğini hisederlerdi. O günlere dair hissiyatın hepsini aktarabilmek ne mümkün! Samimiyet ve açık yüreklilik – işte bu duygular bütün insanların hal ve hareketlerini yönlendiriyordu. Onlar insanın iç dünyasını temizler, tazeler ve maneviyatını zenginleştirirdi.

Burada üzerinde durulması gereken başka bir önemli nokta daha var. Diğer Müslüman ülkelerde mutlaka öyledir ama Orta Asya'da Kurban Bayramı'nda büyükler çocuklara özel ilgi gösterirler. Adeta onların üzerlerine titrerler. Sanırım bu güzel gelenek kuşaklar arasın-

daki karşılıklı saygı ve sevginin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bayrama gayrimüslim ahalî tarafınca da her vakit hürmet edileğediğini söylemeliyim. Mahallemizde böyle ailelerden beş tane vardı. Hususen onların kadın ve kızları başları örtülü, başka kıyafetleri de o güne uygun halde yakın komşularını hediyelerle ziyaret eder, gerekirse misafir ağırlamada yardımcı olurlardı. Demek ki, bizim bu kutlu bayramımız her vakit Müslümanlar ile diğer milletler arasında anlayış ve karşılıklı saygı muhitini oluşturagelmiştir.

Özbekistan'da Kurban Bayramı'na sevimli bir ifadeyle "Kıçık Hayit" – "Küçük Bayram" da derler. Ben buna ilaveten "Nurli Hayit" – "Aydınlık Bayram" denmesini de isterim. Aydınlık bir bayram olarak Kurban Bayramı'nın bütün dünya Müslümanlarına ebediyen sevinç kaynağı olması dileğiyle.

KURBAN

Can kurban, cânan kurban,
Nefis kurban, şan kurban,

Kim ki, nefisini Hakk'a kurban etmemiş,
Mal kesmiş, kan akıtmış, yani kasaplık etmiş.

M. Yasin

Kurban Tarlası

Mehmet ERDOĞAN

Her anını kurban olma ufkunda feda eden, ömrünü
Hak ve hakikata adayan Zat-ı Mualla'ya...

Kurban ne güzel bir söz. Ölüm kurbanla mukaddesleşir. Yoksa mürd gitme de söz konusudur hani. Kurban ile miraç çizgisinde yol alır bir ruh. Kurbanlaşır. Şehitler böyle kurbanlardır vatan için ölen. Bir kurşun bir kalbe saplanır ve ömür ebedi bahara döner.

İbrahim Halilullah'ın sünnetidir kurban. İlk onda tulû etmiş bir bayram. İsmail boyun eğmiştir ilk bıçak darbesine. Ama bıçak kesmez. Zira bu bir imtihan.

İsmail boyun eğdiği nispette ledünnî bir iklimde zirveleşir. Ve başına taç koyulur sonsuzluktan. Bayram bu tacın çevresinde halkalar teşkil etmek ve bir şölen hazırlığı, bir şehrayindir.

Kurbanla selam yurduna erer kişi. Buraklaşır binek. Kurban binek olur bu demde. Ya nefis. Kurban olursa kalb İbrahim'ine ya da boyun eğerse gönül Halil'ine nasıl bir binek olur insana.

Buraklaşır mı? Evet.

Kurban'da bir de melek silueti vardır geri planda. Koçu düşünür de insan onu indiren meleği düşünmez mi. Bu aydınlık çehre bir bahar muştusu, bir cennet rengi, bir ümit ışıltısı taşır. Pırıl pırıl bir nasiye ve takdim ettiği itaatin sembolü varlık. Munis. Melek ve koyun ikisi de birbirinin izdüşümü. Biri koyun itaatinde bir ulvî varlık, diğeri melek itaatinde bir koç.

Melek tacı koyunun başında hilal.

Evet, Hak bir imtihanda nasıl ve neler okutuyor in-

sana. Kalb görüyor bu yazıları, bu cümleleri ilahî bir levhada.

Bir ulvî panoramada gönül görüyor bu imzaları, bu mühürleri ve bu turaları.

Kurban ile aşk gelir akla. Sevda gelir. Zira sevdiğine kurban olma ufkuna ermiş bir mecnun gibidir yürek sevda anında, aşk ikliminde.

Ölümü göze almak bir kurbanlık hususiyetidir.

Vatanını sevmeden uğruna ölmez insan. Ölürse şehit olur mu tartışılabilir. İstemedi ölümüdür bu. Milletini sevmeden ölen insan da zoraki bir ölüme gitmiştir. Bunlarda şehadet remzi ve ışığı var mı yok mu tartışılabilir. Zira aşk yoktur. Aşkın olmadığı yerde ulvî hisler de yoktur. Ledünnî pınarlar, zirvelerde çağlayan bengisular ve Kevserler de yoktur. Bir seraptır su gibi görülen, bir halüsinasyondur şırl şırl duyulan sesler.

Zira Leyla olmayınca, Leyla'ya aşk olmayınca yalancı sevdalar insanı bin bir yerden döver. Bir kere kurban olmayan kalb, binbir kez ölür, bin bir kez gayyalara çekilir ama bir tek nefes bile bu ulvî duyguyu tatma payesine eremez.

Gurbetteki bir insan hasret bıçağıyla kurban olmaz mı? Ölürse şehit olmaz mı? Her an bir duygusu düşmez mi yere tohum diye. Gözyaşları yüreğinden koptukça ve gözlerinden yanaklara yürüdükçe bir kurbanlık Burak yürüyüşüyle, yol almaz mı garibin kalbi Hakk'a.

Elbette. Bundan ne şüphe.

Bir mal ikiye bölününce veya kırkta birinin başı koparılınca bir kısmı hizmet deyü verilince mal zekât bıçağıyla kurban edilmiş olmaz mı? Hayat da böyle olursa başı gövdesinden ayrılmış bir kurban tablosu ve tasviri çizmez mi nazarımızda.

Lakin bazen geçici zevkler bıçağını vurur kalbin boyuna. Dünya meyleri onun elindeki kadehte kıpkızıl rengiyle durur bazen de boğazından dökülür derinliklere. Ve sarhoş olur kalb, gönül. Ama mad-di iksirlerle, fani müskirlerle. Sonuç bir hiç.

Birkaç kez fena bıçağı iner kalkar kalbin en köküne. Yine sonuç bir hiç.

Ölüp ölüp dirilmeler olur. Stresler, hafakanlar insanı bulur. Sarıp sarmalar ve en derin acıların okyanusuna atar. Monte Kristo kontu gibi çuvala girmiştir yürek kaç sefer. Ve kaç kez bıçağını çuvalın ağ dokusuna çeker ve kurtulur. Ama bunların hiç biri ufuklu bir mücadele değildir. Ve hiç birinde kurban olma itaati ve kurban olma çilesi ve ızdırabı yoktur. Onun için beyhudedir bütün çekilenler.

Mukaddes davada böyle mi ya.

O bir hissin iptali, bir şehvetin inkıtaa uğraması, bir yemek yerken bırakma, bir su içerken terk etme, bir bakarken gözlerini kapama, bir giderken vazgeçme hepsi azar azar kurban izleri taşır. Allah'ın men ettiği bir ameli terk eden, muhacir sevabını alır buyuruyor Nebiler Nebisi. Evet, bu bir ümit ışığı gibi düşer bizim gönül levhamıza. Çilemize bir ışık sunar. ızdırabımıza bin bir nur gönderir. Ve net yazılar okunur, ayan beyan mukaddes çilenin yüzü, çehresi görülür.

Her ızdırap, her acı bir Hakk'a itaat noktasında kurban olma ufkunun sayhalarını, neşidelerini, nefes ve soluklarını, muştı ve müjdelerini taşır. Bu ne kutsi bir yoldur. Bu ne ulvî bir iklimdir. Savaşta parmağı kesilen Peygamberimizin sözü ne manidardır: Sen Allah için şehit oldun, ne mutlu sana.

Demek ki can değil maldan, bir tırnaktan, bin zereden bile kurban olma vardır. İnsanın hak yolda kılı bile kopsa bu kurban olmanın izi ve çizgisi veya bir nevi imzasıdır.

Hayat mektubunda kaç kurban olma mührümüz var. Kaç turamız var. Her nefes böyle bir şehadet olabilir mi? Olabilir ama sıkıntısı çoktur bu yolun. Bu yol uzaktır / Menzili çoktur / Geçidi yoktur / Derin sular var, diyen Yunus gibi çok acıları vardır bu iklimin bu şehrahın.

Kurban olmak ne güzel. Hakk'a itaat ne güzel bir yürüyüş ve ne güzel bir boyun eğiş ve ne güzel bir giriştir. Bu boyun eğişte bu itaat ile iki büklüm oluştta bir cennet kapısına boynunu uzatma, bir rahmet eşiğine başını koymak vardır. Evet, yaklaşılan belde Hakk'ın kurtuluş eşiği ve beraat sınırındır. Bura ya kadar gelmiş olan kalb ve gönül artık bir hamle daha yapsa içerdedir, Cennetü'l-Firdevs'tedir.

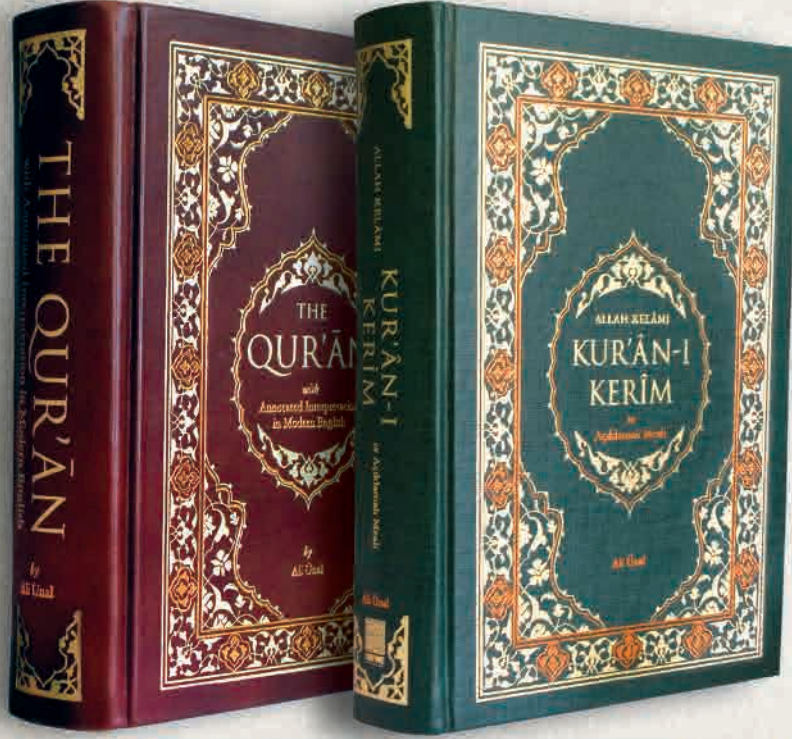
İşte böyledir kurban panoraması. Ve bize sunulan güzellikleri ve derin manaları. Kevser olarak bize dönen ve bir bolluk ve bereket iklimi, bire bin veren başaklar gibi bir itaat sümbülü veya ekimi, biçimi. Dünya böyle bir kurban tarlasıdır. Her anımız o tarlaya ekilmiş ve feda edilmiş bir tohumdur.

Biz de tamamen o tarlaya bir gün ekileceğiz. Önce antrenman yapıp küçük şeylerimizi vereceğiz sonra da canımızı. Bu rütbe pek muallâ bir makamdır, yüksek bir seviyeyi haizdir.

Evet, kurban olma tarlasında yeşeren düşünceler vardır. Başak başak fikirler vardır. Hicret edilirken terk edilen nice dünyevî hisler ve shehevî arzular vardır. Bunların hepsinde İbrahim ciddiyeti ve heybeti ve emre amade oluşu ve İsmail itaati ve boyun eğişinin çizgileri mevcuttur ve hepsi de Halilullah odaklı ve esintili, rütbeli ve yıldızlıdır.

Arkadaş, böyle bir kurban oluş ne mukaddes bir yükseliş. Ne güzide bir arşiye ferşiye çizıştır. Evet, kurbanın kanatlarında yol alan insan berk gibi bin yıllık mesafeyi bir anda kesebilir mi. Elbette keser. Ama önce hissini, duygusunu, arzusunu, heveslerini keser. Belki de bir ömrünü yatırır yere onu kurban eder. Sonra keser bu yolu bir anda, geçer gider ebed diyarına, Aden illerine, Firdevs diyarına. Hakk'ın huzuruna, rıza iklimine, Cennetü'l-Me'vâ'ya, elhasıl ebedi kurtuluşa, sınırsız saadete, yüceler yücesi Mevlâ'ya.

TEFSİR GİBİ KUR'ÂN-I KERİM MEÂLİ

*'Her şeyden evvel Ali Ünal bey,
Kur'ân'ın sesine yabancı olmayan
biri. İnsanımızın bu meâlden
de istifade edeceğine inanıyorum.
Ortaya konulmuş bir gayret var;
bunun ilâhi inayete vesile
olmasını dilerim.'*

M. Fethullah GÜLEN

İNGİLİZCE

TÜRKÇE

Kur'ân-ı Kerim'i ve Açıklamalı Mealinin bu baskısında:

- Ayetlerin Kur'ân'ın bütünlüğü içindeki anlamları açık ve anlaşılır biçimde verildi.
- Ayet meâlleri, gerekli görülen yerlerde uzun dipnotlarla zenginleştirildi.
- Ayetlerde kelime tercümesiyle yetinilmeyip, âyetten ne kastedildiği açıkça ortaya konulmaya çalışıldı.
- Takdim yazısını M. Fethullah Gülen Hocaefendi kaleme aldı.
- Kur'ân'da anlatılan kıssalar ve benzeri hususlarda geniş bilgiler verildi.
- Kıssaların geçtiği yerlerin haritası, yer yer de Mekke ve Medine'den tarihi resimler sunuldu.
- Eser, Kur'ân meâli olmasının ötesinde, okurun günlük hayatta ihtiyaç duyacağı İslamî bilgilere de yer verdi.
- Okura Kur'ân kültürü kazandırma adına kitabın sonunda Esmâü'l – Hüsnâ sözlüğü, yer ve kişi isimleri sözlüğü, 300'den fazla Kur'ânî-İslâmî kavramın açıklandığı kavramlar ve kelimeler sözlüğü ile Kur'ân konuları indeksine yer verildi.

Meâl boyutlarını aşarak özlü bir tefsir niteliğinde olan eserin hem İngilizce hem de Türkçe baskısı bulunmaktadır.

Kara Afrika'nın Bayramlarını **Ak Etmeye Geldik...**

Ali AKDOĞAN/SUDAN

Yine bir bayram ve yine gurbet ananın soğuk ellerinde tadına doyum olmayan abilerimin, kardeşlerimin, hocalarımın sıcak yüzleri... Öpülen eller, yapılan dualar ve gelecek bayramlar adına edilen temenniler... Fakat uzun sürmüyor beraber olan bayramlaşma. Zira şöyle kendisiyle doya doya geçmiş bayramlardan bahsedecek ya da sıcak zamana meydan okuyan, nice bayram görmüş ellerini öpecek dedelerimiz, ninelerimiz yok ki gidilesi... Oysa ne güzeldir o eller... Ah diyor insan akan Nil'e bakarak. Acı diyemeyeceğim bu yaşananlara ki bizler bu türlü bayramlaşmaların artık dar-ı bekaya kaldığı bilinci ve ümidi içerisindeyiz. Bu ümit ki bizlere neşe ve sevinç veren. İnsan oturuyor da azgın akan Nil'e karşı ve diyor içinden:

Gurbette bayram,
Elde çile ipi
Gönül kırık testinin abıyla dolu.
Gözler hedefte ama nemli,
Eller mahsun ve kederli;
Zira tutamadı sıcak bir eli
Dil kaleme vermiş işi
Kalem gönülle küs yazıyor tersi
Ayaklar yorgun olmadı bu kadar bildim bileli,
Yolları unutmuş, yollarda saklıyor kendini.
Bir bayramdı bunları yazmamın sebebi.
O da buruk gözyaşıyla terketti beni...

Evet hasretin her şeye meydan okuduğu bir zaman..
ve geçse de içinden Nil'ler, suya hasretin son demde olduğu bir mekan..
Kara Afrika diyarı... Bahtı kara diyarım,
biz bayramlarını aka çevirmeye geldik kendi bayramlarımız kararsa da.

Sen sevin, sen kına yak o inci ellerine,
Zira seninleyiz, sendeyiz gelecek günlerde..
Elimizde iki şey, biri kırık gönlün kırık testisi,
Diğeri koyacak yer bulamadığımız yumak olmuş gönüldeki
Hasret kafesi...

Gurbette Bayram

İçi umut doluydu o kafesin kara bahtlı diyarım.
Ama senin topraklarında birini geçerken Nil üzerinden
Diğeri yerken semeğinden
Diğerlerini de saldık nerede bilmeden.
Senin olsun hepsi.
Bir ben bilirim senin ne çektiğini.

Bahtı kara diyarım;
Bayramdı parçalanmış bu yazımın ana teması
Ama o da oldu gönül gibi paramparça
Sen derle, sen toparla.. gelecek gerisi
Kaydet çölüne bunu, güller açsın sahranda...

Allah'a ancak sizin takvanız ulaşır!

Kurban'ı Allah (cc) rızası için kesmeli, etini Allah (cc) rızası için dağıtmalı. İbadetler, Allah emrettiği için yapılır; hikmetlerinden veya getirdiği faydalardan dolayı değil. Ama onların hikmetlerini ve güzelliklerini bilmek bizim kulduğumuzun bir gereği ve Allah'ın nimetlerini yâd etmek için birer vesiledirler. Bir ismi de Hakîm olan Allahu Teâlâ'nın her emrinde birçok hikmetin bulunduğu şüphe yoktur. Ama bu hikmetlerin tamamının biz kulları tarafından bilinip idrak edilmesi mümkün olmayabilir. Bildiğimiz hikmetlerinin yanında zaman ilerledikçe, ilim irfan arttıkça dinin getirdiklerinin insanlık için ne büyük faydalar içerdiğini görüyor ve Allah'ın kullarına ne kadar şefkatli ve merhametli olduğunu bir kere daha müşahede ediyoruz. Hayat nimetine şükürün bir ifadesi olarak kurbanı kesiyoruz. Hac Sûresi'nde (22/34) ifade edildiği gibi kurban kesmekten asıl maksat Allah'ın hatırlanması, zikredilmesidir. Yine Hac Sûresi'nde (22/37) "Kurbanların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşacaktır. Allah'a ancak sizin takvanız ulaşır." buyrulurarak maddeden manaya bir kapı aralanıyor ve esas hedef gösterilmiş oluyor.

Kurbanınızı vekalet vererek kestirebilirsiniz

Kişi kurbanı bizzat kendi mi kesmeli? Bu iş için bir kimseye ya da bir hayır kurumuna vekalet verebilir mi? Kesilirken başında durması gerekir mi?

Kurban kesmekle yükümlü olan kişinin, keseceği kurbanı bizzat satın alması, kendisinin kesmesi veya kesilirken yanında bulunması -kurbanın sahih olması için- gerekli değildir. Bunlar vekalet yoluyla da yapılabilir. Çünkü kurban malî bir ibadettir. Malî ibadetlerde vekalet caizdir. Hiçbir mazeret olmadan da, kişi kendi adına kurbanını satın alıp kesmek üzere güvendiği bir kimseyi vekil tayin edebilir. Vekil, hakiki şahıs olabileceği gibi, hükmî şahıs, yani özel bir kuruluş da olabilir. Özellikle büyük şehirlerde kurban kesme yerlerinde yaşanan izdiham son yıllarda vekaletle kurban kestirme işlemini artırmıştır. Bu durumda vekilin güvenilir olması, bir de sizin ona kestirdiğiniz kurbanın “vacip, sadaka, akika” vs. olup olmadığını ayrıca belirtmeniz gerekir. Dolayısıyla bir insan kendi eliyle kurbanını kesebileceği gibi vekalet yoluyla başkasına da kestirebilir. Bunun için bir insanın parasını bu niyetle ayırması, kurbanın kesileceğini ve ihtiyaç sahipleri için kullanılacağını iyi bildiği bir yere vermesi yeterli olabilir. Efendimiz, “Hali vakti yerinde olup da kurban kesmeyen mescidimize gelmesin.” buyurmaktadır.

Kurban Haccı Hatırlatır

Dr. Hamdullah ÖZTÜRK

Hacca gidemeyenlere hac tadını veren bu ibadette Hz. İbrahim'in başarıyla verdiği imtihanın bir tezahürünü yaşarız. Kurban ve İbrahimî kulluk Biz tekbirlerle kurbanlarımızı keserken Mina, hacılarımızı ağırlıyor olacak. "Arafat vakfesi" ile günahlarından arınmış, "Müzdelife" ve "Meşari'l Harâm" da zevk ettikleri duygularla doyduktan sonra, teslimiyetin Hz. Halilürrahman boyutunu canlandırmaya namzet olmuş, değişik renk ve ırklardan milyonlarca insan aynı duygu ile tekbir getirerek Mina'ya akacak. Hacca gidememiş müminler, tekbirleriyle semayı çınlatıp, hüccâcın, dar mekanda canlandırdığı manayı dünya ölçeğine taşıyacaklar. Ve gökkubbe, kucağını, "İnsanlar içinde haccı ilan et. Gerek yaya olarak gerek yorgun develer üzerinde vadiler aşarak sana gelsinler." emr-i sübhanîsine, hacıların verdiği "lebbeyk allahümme lebbeyk..." cevabıyla doldurarak, İbrahimî kulların çağrısının, aradan binlerce yıl dahi geçse tesirini kaybetmeyeceğine, kâinat çapında, bir kere daha şahitlik edecek. Nefsimize, "Sakin terk-i edepten..." diyerek Hz. İbrahim Efendimiz'in ihlas, tevekkül ve teslimiyet şahikası hayatının "Mina"daki tezahürünü seyre çalışacağız.

Halilürrahman'ın Rabbi'nden niyazımız, ateşin vücudunu yaladığı esnada, "Allah bize yeter. O ne güzel vekildir." burcunda hayatını sürdüren dostları arasına bizleri de almasıdır. Hz. İbrahim imtihanı başarıyla vermiştir Hz. İbrahim, küçük bir çocukken annesi Hacer'le birlikte "ekin bitmez bir vadi" ye bıraktığı oğlu İsmail ile alâkalı bir rüya görür. Rüyasında oğlunu kurban etmesi gerektiği kendisine ifade edilmektedir. Kendi açımızdan olayı de-

ğerlendirecek olursak ortada aşılması çok zor bir imtihan bulunmaktadır: Emri yerine getirmek veya oğul sevgisiyle ihmale yönelmek. İkinci şık Hz. İbrahim için muhaldir. O evlat konusunda imtihanı, İsmail'ini bebek yaşta kuş uçmaz kervan geçmez bir mekanda yapayalnız bırakırken vermişti. İsmail'ini yanına alıp, onu kurban edeceği mekana doğru yürümeye başladı. Bundan sonrasını Kur'ân'dan takip edelim: "Oğlu İsmail kendisi ile yürüyecek yaşa ulaşınca İbrahim ona dedi ki: 'Oğlum ben rüyamda seni kurban ettiğimi görüyorum. Sen bana ne dersin?' İsmail, "Babacığım sen emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın." dedi. İkisi de Allah'ın emrine uydular. İbrahim kurban etmek üzere oğlunu yere yatırdı. O sırada biz nida ettik: "Ey İbrahim! Sen rüyanda emrolunana uydun. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte biz böyle mükâfatlandırırız. Muhakkak ki bu apaçık bir imtihandı. Ona oğlu yerine büyük bir kurbanlık koç gönderdik. Daha sonra gelenler arasında ona güzel bir nam nasip ettik. İbrahim'e selam olsun." (Kur'ân; 37/102-109)

Mina'nın çıkışında, şeytanların taşlandığı mekanın yanı başındaki mescit belki de milyonlarca hacıdan çok azının gözüne ilişecek. Medine'den gelen müminlerin Hz. Peygamber'e gizlice biat ettiği yere yapılan bu mescit bugün bile adeta o gecenin gizliliğini temsil ediyor gibi durmaktadır. Milyonlar yanı başından akıp geçerken o da, ensar soluklu sadaları duyarak terk edilmişliğini giderecek. Ve hacca gidememiş olsa da bulunduğu yerden kurban vesilesiyle Rabb'e samimi duygularla yönelenlerin ne kazandığını sadece Allah bilecek.

İbrahim Olabilmek

İbrahim/ içimdeki putları devir
elindeki baltayla/ kırılan putların yerine
yenilerini koyan kim
güneş buzdan evimi yıktı/ koca buzlar düştü
putların boyunları kırıldı
ibrahim
evime güneşi sokan kim
(Asaf Halet Çelebi)

Hız. İbrahim'in hikayesini anlamak ve anlatmak ne zor. O'nun kalbine yerleşen tevekkül kelimelere sığmıyor; benim imanım, iz'anım bunu anlamaya muktedir değil. Asırlar önce bugünlerde, kuş uçmaz kervan geçmez yerlerde yaşanan hatıraları anlatmaya kelimelerin yetirmenin imkanı yok. Oysa bugün benim iman ettiğim Rab ile, Hz. İsmail'i Hz. İbrahim'e oğul veren aynı Rab... Hem Hz. İbrahim'den onu kurban etmesini isteyen Rab ile İbrahim'in gönlüne o büyük imanı yerleştiren de aynı Rab'dir. Oysa o imanı anlamak, en sevdiğinden vazgeçebilmeyi, sınıksız bağlı olduklarını terk etmeyi anlamaktır. Meşhur filozof Kierkegaard, Hz. İbrahim'in 'kurban' esnasındaki ruh halini çözümlendiği bir kitabında, Hz. İbrahim'i düşündüğünde tükendiğini söylüyor ve ekliyor: "Onun bir görüntüsünü yakalayabilmek için bütün kaslarımı zorluyorum, ancak aynı anda felç oluyorum."

Yüstra MESUDE

Hız. İbrahim'i imanın babası yapan şey, geçirdiği imtihanlar karşısındaki duruşudur. İmtihan ki, kişinin Rabbine yakınlaşmasına vesiledir. Kurbiyettir. Adım adım O'na varmaktır. Değil mi ki dünya bir imtihan yeridir ve imtihanların en ađırđı peygamberlere hastır. Peygamber için rüya, vahyin bir boyutudur ve imtihanın başlangıç noktasıdır. Emirdir, ilahi bir mesajdır. Peygamber rüyasının manası ise açıktır. Teslimiyet ve tevekkül gerekmektedir. Hız. İbrahim olabilmek, gerektiğinde Hız. Hacer'i ve oğlu İsmail'i Mekke çöllerinde yapayalnız bırakmak demektir. Eşi Hız. Hacer, "Sen bizi kime bırakıyorsunuz?" dediğinde ise "Ben sizi Allah'a bırakıyorum." diyebilmektedir. Elbette ki Allah da peygamberinin emanetini zayıf etmeyecektir. Hız. İbrahim olmak, gün gelince canından öte sevdiği oğlunu bir rüyanın aydınlığında -kalbinde bir an bile şüphe duymadan- kurban edebilmektedir. Bir ateş çemberinin ortasında Allah'a tam teslim olabilmek ve "Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol." emriyle serinlemektir. Hız. İbrahim demek, bir gönülde iki sevgiyi barındırmamak demektir. Bir kalpte ancak Allah'ın ve O'ndan ötürü olan sevgilerin yer alabileceğini bilmek demektir. Hız. İbrahim olmak, inanmak, sınanmak, feda edebilmek ve gerektiğinde terk edebilmektedir.

Elinde adanmış bir bıçak, yanı başında "Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun." diyen biricik oğlu duruyorken Hız. İbrahim'in koluna güç veren, sağ elini havaya kaldıran kimdi? Onun insan ruhuna peygamber ruhunu üfleyen kimdi? Onun babalık şefkatinin yerini Allah imanı ile kaplayan kimdi? Oğlunu kurban etmesi gerektiğini öğrendiğinde 'Rabbinden başka türlü bir imtihan isteyip, imanını başka türlü gösterme ricasından' uzak tutan, gördüğü rüyanın ardından kalbinde en ufak bir tereddüde imkan vermeyen kimdi? Oğlunu kahraman olmak ve takdir kazanmak için değil, yalnızca ve yalnızca Rabbine olan itimadından ötürü kurban etmeye meylettiren kimdi? Üstad Bediüzzaman diyor ki; "Kurban olarak ke-

silen bir koyuna ahirette bir vücut-u baki vererek sırat üstünde sahibine Burak gibi bir binek olması Rahman'ın nihayetsiz merhametinden uzak değildir". Efendiler Efendisi de 'kurbanın her bir kılı için ahirette sevap' olduğunu söylerken bizi kutlu bir müjdeyle müjdeliyor. İbn Arabi ve Mevlana'ya göre en büyük kurban, nefistir. Zor olan; heva ve heveslerimizi Allah yolunda kurban edebilmektedir. Bağdadî hazretleri de, 'Mina'da kurban kesen bir müminin eğer nefsinin bütün arzularını boğazlamazsa kurban etmiş olmayacağını.' söyleyerek uyarıyor müminleri. Yavru bir serçenin anne kuşun kanadının altına sığınarak âcizliğini hissetmesi ve kötülüklerden kaçması gibi; biz de haramlara, yasaklara ve nefsimizin kötü duygu, düşünce ve arzularına karşı Rabbimizin merhametine sığınıyoruz. Her insan uğruna çabaladığı şeyin yorgunudur. Dünya için çabalayan dünyasını, ahiret için çabalayan ise ahretini elde eder. Allah için gayret eden, herkesten yücedir. Onun işaret ettiği imana sahip olmak isteyen milyonlarca mümin, hac mevsiminde Mina Vadisi'nde Hız. İbrahim'in imanına şehadet eder. Ve herkes bu şahitlik ve hatırlayış adına birer kurban keser. Aslında Hız. İbrahim'in kıssası hâlâ bitmemiştir, bugün de devam etmektedir. Bugün binlerce mümin genç, İbrahim'ce bir imanın ardına düşüp sevdiklerini terk ediyor, arzularını kurban ediyor ve sıralarından uzaklaşıp Afrika çöllerine, Asya steplerine gidiyorlar. Sevdiklerini Allah'a emanet ederek, dünyevi hayal ve isteklerini kurban ederek hicret ediyorlar. Nice ateşin içinden geçerek ve nice gül bahçelerine niyet ederek, çöllerini yeşertmek adına gidiyorlar. Dönmemek üzere gittikleri yerlerde ölmek üzere yaşıyorlar. İmtihan bitmedi, asırlardır hepimize dokunarak devam ediyor.

Hayret ve hürmet; "Ben batıp gidenleri sevmem." diyen ve Halilürrahman olan atamız Hız. İbrahim'e... Şükür ve dua; heva ve heveslerini kurban edip 'peygamberi bir vazifeyi' omuzlayarak kendi imanlarından birer tohum götürmek üzere 'İbrahimce gidebilen' bugünün müminlerine...

KURBAN, ALLAH'A ŞÜKÜR VE TEŞEKKÜRDÜR

Kurban, Allah'a şükretmek içindir. Âyet-i kerimede "şükredesiniz diye" kaydı bunu ifade etmektedir. "Biz kurbanlık büyükbaş hayvanları da sizin hakkınızda Allah'ın dininin şeâirinden kıldık. Onlarda sizin için hayır vardır. Onlar boğazlanmak üzere saf halinde dururken onları kestiğiniz zaman Allah'ın adını anın! Yanı üstü yere yıkılınca da onlardan hem siz yiyin, hem kanaat gösterip istemeyene, hem de isteyen fakire yedin. İşte şükredesiniz diye bu hayvanları sizin emrinize (istifadenize) verdik." (Hac 22/36)

Kurban, zengine şükür duygusunu aşılır, fakire de teşekkür duygusunu. Sadece teşekkür duygusunu değil, aynı zamanda kalbinden zengine karşı olan kin, nefret, haset gibi kötü duyguları da çıkarır. Sene boyunca kesilen hayvanların çoğunluk etlerini azınlık zenginler yer iken, fukaranın gönlünde meydana gelen negatif duygular, ancak Kurban Bayramı gibi, kesilen kurbanların etlerini zengin-fakir ayrımı yapılmaksızın herkesin yediği bir ortamda çoğunluk fakirlerin gönüllerinden eriyip gitmektedir. Bununla beraber "kurban, fakirin de varlıklı kullar vasıtasıyla Allah'a şükretmesine vesile olur." (Akademi Araştırma Heyeti, Bir Müslümanın Yol Haritası, s.580.)

Kurban keserken hastalığa yakalanmayalım!

Hayvanlardan insanlara geçebilen 200'den fazla hastalık bulunuyor. Özellikle şarbon, sarılık, verem, bruselloz, kuduz, paratüberküloz gibi hastalıklar Kurban Bayramı'nda yüzde 30 oranında artabiliyor. Bir problem olduğu nasıl anlaşılır? Kesim sonrasında aşağıdaki problemlerden ve belirtilerden biri veya birkaçı ile karşılaşılması durumunda hayvanın derisi, bütün iç organları ve gövdesi serin bir yerde muhafaza edilmeli ve derhal en yakın veteriner hekime başvurulmalıdır: Kesilen hayvanın kanı koyu renkli ve geç pıhtılaşıyorsa, dalakta 3-5 misli anormal bir büyüme görülüyor ve kesildiğinde içi siyahımsı bir kan içeriyorsa, etin veya yağların rengi aşırı sarıysa, bağırsaklar aşırı derecede gazla dolu ve iç kısımlarında yer yer kanamalar varsa, lenf yumrularında aşırı şişlik, iltihap, kireçlenme veya peynirimsi bir görünüm tespit edilirse, Karaciğer büyümüş ve yüzeyinde beyaz noktalar mevcutsa, yüzülen derinin iç kısımlarında kanamalar veya anormal lekeler mevcutsa, hayvan aşırı zayıfsa ve etleri jelatin benzeri bir görünümde ise, bir veya iki gözü kör, kulakları kopuk, bir veya iki boynuzu kökünden kırık olmamalı. Doğuştan kuyruksuz veya sonradan kuyruğunun yarısı kopan, dişlerinin çoğu dökülmüş, meme başları kopuk, yürüyemeyecek kadar topal olan hayvanlar kurban olamaz. Satın alınacak kurbanlıklarda veteriner sağlık raporu veya menşe şahadetnamesinin bulunmasına dikkat edin. Kurban edilecek hayvanın karşıdan bakıldığında durgun, kederli ve halsiz olmaması, aşırı aksırıklı ve öksürüklü olmamasına dikkat edin. Sağlıklı bir hayvanın gözlerinin, derisinin, kıllarının canlı ve parlak olmasından bilinebileceğini söyleyen veterinerler, ayrıca kurban edilecek hayvanın gebe ve aşırı zayıf olmamasına da dikkat edilmesine işaret ediyor. Besili koyun ve keçiler seçilirken bel omurları el ile kavrandığında kemik uçları ve kaburga kemikleri hissedilmez. Ayrıca bellerinin düz yürüyüşlerinin de dik olmasına dikkat edilmeli. Vücut çukurları kaybolmuş, kemik uçları belirgin olmayan hayvanlar tercih edilmeli.

TEŞRİK TEKBİRLERİNİ UNUTMAYALIM

Kurban Bayramı'na has bir başka vecibe de "Teşrik Tekbirleri"dir.

Zilhicce'nin dokuzuncu günü, yâni Kurban Bayramı'nın arefesinin sabah namazından başlayarak, bütün farz namazların arkasından cemaatle olsun - yalnız olsun, kadın-erkek her Müslüman üzerine bayramın dördüncü günü İkinci namazına kadar (ikinci namazı dâhil) 23 vakit tekbir getirmek, yâni "Allahu Ekber, Allahu Ekber, Lâ ilâhe illallâhu vallâhu Ekber, Allahu Ekber ve lillâhi'l-hamd" demek vâciptir.

Şayet herhangi bir namazdan sonra unutulursa, teşrik günlerinde kılınacak bir namazın farzını müteâkip kâzâ edilir.

ARAFAT'TAKİ SEVABA ORTAK OLALIM!

Kurban Bayramı'nda Allah rızası için maddî-manevî gayretten geri kalmayan mü'minler, o anda Arafat'ta ve Müzdelife'de olan kimselerin sevabına denk sayılabilecek ölçüde sevab kazanmış olabilirler. Zira dünyanın her tarafından hacca gelenlerin yaptığı ibadet gibi, kurban vesilesiyle ictimai bir hizmet ifa etmektedirler.

Kurban kesmeye neden ihtiyaç var?

Her ibadetin yeri, zamanı ve topluma olan faydaları farklı. Kurban kesme emrinin verildiği zamandan beri sadaka, fitre zekat gibi ibadetler var; yani her ikisi bir arada emredilmiş. Allah kurban kesmeyi emrederken diğer ibadetleri de farz veya vacip kılmış, kimini de teşvik etmiş. Bu demektir ki ayrıca kurban kesmeye ihtiyaç var. Parası fakirlere bağış yapılırsa olmaz mı? Her bayram öncesi bu tür düşüncelerle kafalar karıştırılır. Halbuki, kurban kesme emrinin verildiği zamandan beri sadaka, fitre, zekat gibi ibadetler vardır; yani her ikisi bir arada emredilmiştir. Allah kurban kesmeyi emrederken diğer ibadetleri de farz veya vacip kılmış, kimini de teşvik etmiştir. Yani ayrıca kurban kesmek gerekir.

Kurban Kesmenin Özündeki Sebep Emredilmiş Olmasıdır

İbadetlerin “taabbüdîlik” ciheti, yani emrolunduğu için yapılması ciheti her zaman, hikmetinden daha öndedir. Kurban kesmenin de özdeki sebebi emirdir. Hikmetlerinden bir kısmı ise, et ikrâm etmek, konu komşu arasında kaynaşmayı temin etmek, fakiri, fukarayı sevindirmek, kardeşlik bağlarını güçlendirmek vs. olabilir. Bilemediğimiz başka hikmetler de olabilir.

Kurban Kesen Dinî Mesuliyetten Kurtulmuş Olur

Kurban kesen kimse hiç olmazsa dinî mesuliyetinden kurtulmuş olur. Vacip olan bir ibadet elbette ki ahiret mahkemesinde hesaba girecektir, muhakeme sebebi olacaktır. Başkaları için olmasa bile –ki olmaması için hiçbir sebep yok– hiç olmazsa kişi kendisi için bu kurban ibadetini yerine getirmelidir. Kendisini seven, kendisini ateşe sürükleyecek bir davranışa yeltenmez. Vacip demek, farz’a bir adım kalmış demek olunca, ortada çok büyük sorumluluğu olan bir kurban ibadetinin var olduğu izahtan varestedir.

ÖLMÜŞ KİMSELERE KURBAN KESİLİR Mİ?

Bir kimse sevabını ölmüş bir akrabasına veya sevdiği bir kimseye bağışlamak üzere kurban kesebilir. Tıpkı ölen bir insanın ardından onun adına sadaka verildiği, hacc yapıldığı gibi kurban da kesilebilir. Nitekim Peygamber Efendimiz ümmetinden kurban kesemeyenler adına kurban kesmiştir. (Taberanî, Mucemu'l-Kebir, 3/182; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, 4/23)

Nitekim, Ebu Davud, Sünen'inde "Ölen kimsenin ardından kurban kesme" adı altında müstakil bir başlık yaparak şu hadisi rivayet etmiştir:

Hz. Ali (r.a.), birisi Peygamber Efendimiz için olmak üzere iki tane koç keserdi. Kendisine bunun sebebi sorulduğunda Allah Resulü bana yaşadığım müddetçe kendisine kurban kesmemi vasiyet etti. Asla bunu terk etmem." buyurmuşlardır. (Ebu Davud, Edahî, 1; Hakim, Müstedrek, 4/255; Tirmizi, Edahi)

Hz. Ali: "Allah Resûlü bana yaşadığım müddetçe kendisi için kurban kesmemi vasiyet etti."

Peygamber Efendimizin, Hz. Ali'ye kendisi için kurban kesmesini vasiyet etmesi, O'nun adına kurban kesilmesini sevdiğine delalet eder. Bu itibarla imkanı olanların sevgili peygamberimiz için her sene en azından bir koyun/koç kesmesi veya bir ineğin yedide bir hissesine ortak olması çok yerinde bir davranış olur. Cenab-ı Allah bizleri Efendimiz için kurban kesmeye muvaffak kılsın ve bunda bizleri ebedlere kadar daim kılsın, rızasına nail eylesin. Peygamber Efendimizi bizden hoşnut eylesin. Efendimiz'e, âl-i beytine, ashabına, ezvac-ı tahirata salat u selam olsun. Amin.. Tehanevî, İlaüs'Sünen, 17/273

Bir kimse kendi parasıyla aldığı, sevabını ölmüş bir yakınına bağışlamak üzere kestiği kurbanın etinden yiyebilir, başkalarına da yedirebilir. Bu niyetle kesilmesi düşünülen bir hayvanın bayram günlerinde kesilmesi de şart değildir. Her zaman kesilebilir. Hatta arefe günü kesilip fakirlere dağıtılması daha isabetli olur. Çünkü kurban bayramı günü zaten fakirlere et dağıtılacaktır. Arefe günü kesilip dağıtılsa, o günde onların et yemeleri temin edilmiş olur.

Eğer ölen kimse kendisi adına kurban kesilmesini vasiyet etmiş ise bu kurbanın bayram günlerinde kesilmesi gerekir. Böyle bir kurban etinden, kesen kimse yiyemez. Tamamının tasadduk edilmesi gerekir. Ölen şahsın vasiyeti olmaksızın parasından alınarak kurban kesiliyorsa bu kurban da vasiyet üzerine kesilen kurban gibidir.. Vasiyet veya adak olmasa bile Şafilere hariç fakihlerin çoğunluğuna göre sevabı ölüye bağışlanmak üzere onun adına kurban kesilebilir.

Bu şekilde kesilen bir kurbanın Kurban Bayramı'nda kesilenlerden diğer hayvanlardan farkı yoktur.

Kurban **Kurbiyete** Vesile

Ali ÜNSAL

Mümin, Âlemlerin Rabbi Rahîmi tarafından hadde hesaba gelmedik nimetlerle serfiraz olduğu şuuruyla yaşar. Yokluktan varlığa çıkış, camid bir varlık olma veya nebatâtta bir tür ot olarak halk edilme yerine, hep tahkire mahkum bir hayvan olarak yaratılmanın yanında, âlemin kendisine muti bir hizmetçi kılındığı, hayatın ve varlığın meyvesi hükmünde şerefli, izzetli bir varlık; insan olarak yaratılmasının ne müthiş bir nimet olduğunu idrake çalışır. Bununla beraber, varlığı ve varlığın gayesini bilme, Rabbini tanıma gibi bîhemtâ bir mazhariyetin farkındadır. Zira bu sayede hayata anlam vermiş ve karşısına çıkan her şeyi, her hadiseyi kendine bir istifade kaynağı yapabilmiştir.

İnanmış bir gönül, Mevlânın kendisine emrettiği ibadetlerin kendisi için en güzel ve faydeli olduğu-

nu da gayet iyi bilir. Yine bilir ki, Cenâb-ı Hak asla onun zararına bir şeyi ondan istemez, zahiren bir kısım meşakkatler veya kayıp gibi görünen şeyler aslında toprağa atılıp çatlayan ve meyve veren bir tohum gibi ahiret nimetlerini netice verecektir. Bu minvalde, hayatın onun ekseni etrafında örgülendiğini kavraması da zor değildir. Çünkü, Kur'an pek çok yerde arz ve semada ne varsa onun hizmetine sunulduğunu ifade eder.

Yüce Mevlâ, böyle kıymetli olarak yarattığı kullarına emrettiği ibadet kabilinden şeyleri kendi dostluğuna bir vesile kılar ki, başka hiçbir mahluk bu nimette mazhar değildir. İşte içinde birbirinden kıymetli geceleri ile üç aylar, O'na kurbiyetin ilk rampaları mesabesinde.. derken bütün lâhûtiliğiyle Ramazan ve Kadir.. ardından ötelere buudlu muhteşem

“Kimin geçim durumunda bir genişlik olur da kurbanını basite alıp kesmezse, o kimse bizim namazgâhımıza yaklaşmasın!”

atmosferi ile bayram.. Bundan sonra Ramazan'ın mübarek tozu toprağı birden atılmaz. Şevval'de altı gün daha oruç tutulur, derken pazartesi–perşembe oruçları alışılmışlığın sühûleti içinde kulluğun bu minval üzere devamını temine yardımcı olur. Derken ardından sayılı günler çabuk geçer ve Kurban Bayramı'nın sath-ı mâiline gelinir. Zilhicce'nin ilk on günü ki, -bizler de onun idraki içindeyiz- gelip çatıverir. Bizi tekrar kullukta biraz daha ciddi gayrete teşvik eder. O da tam bitecek olur, bî-hemta bir güne ulaşılır. Arefe... Hacılar Arafatı mahşer yerine çevirmiş, yaşlısı, genci, kadını, erkeği, esmeri, beyazı, paşası garibanı imkanı bulan her inanmış elleri semaya açık, gözleri ceyhun, yürekleri ezik, dudakları bükük, üstü başı toz toprak, saçları dağınık dua dua yalvarırlar Âlemlerin Rabbine... Kimileri de, dualarımız onların dualarına karışsın, belki bu suretle kabule karîn olur ümidiyle çok uzaklarda aynı anda ellerini ve gönüllerini Rabbü'l Alemine açarlar...

Evet, derken Kurban Bayramı bütün bunlardan sonra bir sultan gibi gelir, müminlerin gönüllerindeki tahtına kurulur. Her imkân sahibi Müslüman bir heyecanla Hak Teâlâ'nın katına halis niyetlerini arz eder. Bir kurban ulaştırıverir yüce dergâha, ancak ulaşan, kurban ederken taşınan takvadır.

Mevzuya şöyle bakmak geliyor içimden, Allah Teâlâ'nın bize emrettiği, bizden yapmamızı istediği ibadet adına ne varsa, tarafından hürmet atfettiği ve bizim için birer lütuf ve ihsan paketi şeklindeki

gün ve gecelerin hepsi, bizim O'na kurbiyet kazanmamız, aslî hüviyetimizi idrak edip üzerimize düşenleri yaparak Hak katında sevimli bir kul olmamız için mühim vesilelerdir. İşte kurban, ismi ile müsemma böyle bir ibadettir. Hakka teslimiyetin, onun emirlerine inkiyadın, yeri gelince nelerden nasıl fedakârlık yapabileceğinin bir göstergesidir. Zira temeli itibariyle Hz. İbrahim'den istenen fedakârlık çok büyüktü. Belki de bu ehemmiyetinden ötürü Rasûl-ü Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: “Kimin geçim durumunda bir genişlik olur da kurbanını basite alıp kesmezse, o kimse bizim namazgâhımıza yaklaşmasın!” Mevla merhameti gereği Hz. İbrahim'e evladını ve bizlere de kimbilir olabilecek nice ağır mükellefiyetleri bağışladı, aczimize göre muamelede bulunup yaparken hiç zorlanmayacağımız mükellefiyetle bizi memur etti. Yani, denebilir ki, O bize Kendisine kurbiyet yollarını kolaylaştırdı. Belki, basit bir irade ile türlü türlü vesileleri bulup O'na yakın olmayı bize bahşetti.

Diler ve dilenirim Rabbi Rahîmim'den o rahmetinin galeyâna geldiği arefe gününde Arafat'ta ve sair aktarı sema u arzın muhtelif köşelerinde sözü nazı O'nun katında geçen sînelerin yanık duaları yüzü-suyu hürmetine bu bayramı bizim hakkımızda O'na kurbiyete bir vesile kılar. Bu sayede günahlarımızı temizler, seyyiâtımızı hasenata tebdil eder ve kulluk şuuruyla serfirâz eder.

Kurbanla Kişi Sembolik Olarak Kendini Allah'a Armağan Etmiş Olur

Kurban, kesenin kendi nefesine bedel olarak kesilir. Kişinin kendi nefisini Allah'a kurban etmesi manası taşır. Hz. İsmail gibi kendini ilahî bıçağa emanet edebilme teslimiyetinin sembolik bir ifadesidir. "Kurbanlık hayvan incitilmeden kibleye karşı kesmek için yatırılınca şöyle niyet edilir: "Yâ Rabbi! Şu vücûdum sana karşı o kadar hata, o kadar isyân etti ki, affedilebilmem için bu vücûdu sana kurban etmem icap ediyor. Fakat sen şerîatınla insan kurban etmeyi haram kıldığından vücûduma bedel olarak bu hayvanı kesiyorum, kabul eyle Yâ Rabbi, Bismillâhi Allâhü ekber."

Kıymetli bir kalemin yazdığı gibi: "Kurban, insanın nefsânî arzularını ve sufi duygularını boğazladığının da bir işaretidir. Kurban kesen bir kimse artık yüksek duygulara ve ulvî düşüncelere sahip olacak, aşağı, âdî ve bayağı duygu ve düşüncelere tenezzül etmeyecektir. İnsan olarak düşmeyecek, yücecek; gerilemeyecek ilerleyecektir. Herkesin kendi kurbanını bizzat kesmesi ruh metânetini muhafaza etmek içindir."

Çocukları bayram namazına götürmeli

Hafızanızı bir yoklayın, çocukluğunuzdan geri kalan hatıralar içinde bayram günlerinin yerinin çok daha fazla olduğunu göreceksiniz. Babanızın elinden tutup bayram namazına gitmiş, yeni elbiseler giyip el öpmüştünüz. Şimdi el tutma sırası sizde. Yani babalar ve annelerde. Bölgenizde havalar müsaitse çocuklarınızın hasta olmasından endişe etmiyorsanız onları "Yarın ben oğlumla, kızım ile bayram namazına gideceğim." diyerek hazırlayın. Onların sıkılacağını düşünerek çok erkenden gitmeyin. Ama cami dışında kalarak da üşümeyin. Çocuklarınız bu tatlı anı uzun süre unutmayacaklardır.

Kurbanlar Ahirette Sahiplerine Birer Binek Haline Geleceklerdir

Kurban, Sırat Köpsü'nde binek olacaktır. Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): “Kurbanlarınızı büyüklerinden kesin. Muhakkak ki kurbanlar, Sırat Köprüsü'nde sizin binek hayvanlarınızdır.” Bu hadiste özellikle deve ve sığır gibi büyükbaşları kesmeye teşvik vardır. Bir başka hadiste ise: “Hayvanın iyi ve güzelini kurbanlık olarak seçin, çünkü o sırat köprüsünde size bineklik yapacaktır.” buyrulur. (Deylemî, el-Firdevs bi Mesurî'l-Hıtab, 1/85; Münavi, Feyzû'l-Kadir, 1/496)

Üstad Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri Risale-i Nur Külliyyatında bilvesile diyor ki: “Hem o Rahman'ın nihayetsiz rahmetinden uzak değil ki, nasıl vazife uğrunda, mücahede işinde telef olan bir nefere şehadet rütbesini veriyor ve kurban olarak kesilen bir koyuna, âhirette cismanî bir vücud-u bâki vererek Sırat üstünde, sahibine burak gibi bir bineklik mertebesini vermekle mükâfatlandırıyor. Öyle de, sâir zîruh ve hayvanatın dahi, kendilerine mahsus vazife-i fitriyye-i Rabbâniyyelerinde ve evâmir-i Sübhâniyyenin itaatlerinde telef olan ve şiddetli meşakkat çeken zîruhların, onlara göre bir çeşit mükâfat-ı ruhaniyye ve onların istidadlarına göre bir nevi ücret-i mâneviyye, o tükenmez hazine-i rahmetinde baîd değil ki bulunmasın. Dünyadan gitmelerinden pek çok incinmesinler, belki memnun olsunlar.” (Sözler, s.202-204; İman ve Kûfür Müvazeneleri, s.73-74) Sözün özü: Kurban, ahirette sahibini Sırat Köprüsü'nden geçirip Cennet'e ulaştıracaktır. Bineksiz geçilebilecek köprü müdür Sırat Köprüsü?.. Tuttuğunu, kancayı geçirdiğini cehenneme sürükleyen çengeller arasında düşe kalka yürüye yürüye, yahut sürüne sürüne geçmeye çalışmak mı, yoksa güvenli bir bineğin sırtında seyahat ediyor gibi geçip gidivermek mi? Tabii ki ikincisi, tabii ki...

Kurban her yönüyle rahmettir

Kurban kesmek, hem kesilen hayvan için rahmettir, hem de insanlar için rahmettir. Çünkü Yüce Yaratıcı, çayırın eliyle hayvanlara ot, ineğin eliyle insanlara süt, ağacın eliyle meyve, arının eliyle bal, toprağın eliyle türlü türlü ürünler gönderdiği gibi, kurban kestirerek varlıklı insanların eliyle de, ete hasret insanlara et ulaştırmaktadır. Aynı zamanda kurbanlık hayvanlardan bir kısmı kurban edilip insanın midesine gitmekle hayvanlıktan kurtulup insanlık mertebesine çıkmakta, ebedîyen cennete layık bir keyfiyet kazanmakta, bir kısmı da Allah yolunda kurban edilmelerine mükâfat olarak ahirette “Burak” olma şerefine nail olmakta, sahiplerini Sırat Köprüsü’nde taşıma görevi ile onurlandırılmaktadır. “Kurbanlarınızı neşeli ve kuvvetli hayvanlardan kesin. Çünkü onlar Sırat Köprüsü’nde sizin binitletmeniz olacaktır.” (Es-Sâbûnî, Muhammed Ali, Muhtasar Tefsirü İbn-i Kesîr, c. I, s. 545) hadîsi de buna işaret etmektedir. Bu olay kurbanlık hayvanlar için bir rahmet, bir saadet ve bir şeref değil midir?

Evet dıştan bakınca bir can ölüyor ama onlarca can diriliyor. Bir buğdayı feda ediyor, toprağa gömüyor, çürümesine göz yumuyorsunuz; ama içinde yüz dane bulunan bir başak elde ediyorsunuz. Bir buğday gidiyor ama on, yüz buğday geliyor. Bu bir rahmet, saadet ve şeref değil midir?

Müslüman medeni bir insandır, kurbanı eziyet etmek gibi bir vahşete tenezzül etmez. Çünkü o, Hz. Peygamber’in, “Kurbanınızı güzel kesin, bıçaklarınızı iyice keskinleştirin ki kurbanınız rahat etsin, acı çekmesin.” sözünü kulağına küpe etmiş insandır. Bırakın kurbanı, Müslüman, haksız ve gereksiz yere bir ağacı bile kesmez, bir gülü hatta bir otu bile koparmaz. Çünkü o her şeyin Allah’ı zikirle meşgul olduğunu bilir. Bununla beraber Allah’ın emrinin olduğu yerde de boynu kıldan incedir. Malım değil, canını ve evladını, İsmail’ini bile fedadan çekinmez. Allah’ın dostu İbrahim Peygamber (as) böyle yapmadı mı?

NERESİ **SILA** BİZE NERESİ **GURBET**

Ahmet ÖZDEMİR

Esik de olsak, ana baba, eş, dost kardeşten uzak da olsak bayramın her yıl aksatmadan gelmesi ne güzel. Eğer, bizi mutlu eden mekânlarda, sevdiğimiz insanlarla birlikte olma şartına bağlı olsaydı bayram, hangimiz her yıl bayram edebilirdik ki?

Dünyayı vatan hissetmemizin hikmeti belki, onun aslında hicret yurdu olmasında aranmalı... Her bir parçası hicret yurdu olan dünyanın hiçbir parçası asıl vatan olamaz ve dolayısıyla doğmadığımız, kültürüne, diline, havasına, suyuna yabancı olduğumuz diyarlarla, içine doğduğumuz mekânların, hicret yurdu ekseninde birbirinden farkı yok. Biri ne kadar vatansa diğeri de o kadar vatan, biri ne kadar gurbetse diğeri de o kadar gurbet; fakat...

Çocukken yaptığım şehirlerarası yolculuklarda bir şey dikkatimi çekerdi. Şoför, karşıdan gelen bazı arabalara farlarını yakıp söndürmek ve sağ elinin iç kısmını hafif kaldırmak suretiyle selam verirdi. Önceleri, şoförlerin çok gezip görmüşlüğüne ve pek çok tanıdık şoför arkadaşlarının olduğuna verirdim bunu. Sonra fark ettim ki, plaka numarası aynı olan şoförler birbirlerine selam veriyor. Doğup büyünülen mekandan uzaklaştıkça, dar alanda

birbirlerinden habersiz insanlar da hemşehri kabul etmeye başlıyorlar birbirlerini. Balkanlarda yolculuk yapmış olanlar, Türk plakalı araçların birbirlerine selam verdiklerini bilir; Karadeniz'de evlerini dürbün mesafesi aralıklarla kuranların, İstanbul'da her mahallede birlik beraberlik derneği kurmalarını da bu şekilde izah etmek mümkün belki.

1997 yılı... Hicret yurdu olan dünyada, dili, kültürü farklı bir mekan ve günlerden kurban. Annesi, babası, hısım akrabasından uzak olan birkaç genç, doğup büyüdüğü mekânın yalnız ve muhtaçlarına bayramı hissettirmek için sıvamışlar kollarını. Kurban eti dağıtacaklarmış. İki ay öncesinden köy muhtarlarından isim ve adres almışlar; bayram sabahı ellerinde birer poşet kurban eti olmak üzere "Bayramınız mübarek olsun!" diyeceklermiş onlara. Birbirinin abisi, kardeşi, arkadaşı, komşusu, sırdaşı olan Denizlili, Uşaklı, Bitlisli, Karslı, Bursalı ve Antepi, her birinde elli poşet, bir Kurban Bayramı sabahı dağılmışlar köylere... Planlıymış her şey. Hangi adrese, kimlere et verileceği belliymiş.

Ama bazen planlar aksar... ve genelde plansız hareket edenler aksatır planları.

Onlar gibi et dağıtma düşüncesiyle; fakat kime dağıtacağını önceden belirlememiş olanlar ellerindeki etleri köyün meydanına dökmüşler...

Memleketi Bursa ve elindeki et poşetlerini nereye teslim edeceği belli olan, köye geldiğinde hoş bir manzara ile karşılaşmamış. Köy meydanına dökülen etleri kapışma derdine düşenlerin elleri ve yüzleri yerdeki etlerden farksızmış zira.

İçlerinden biri, köyelerine et dağıtmak üzere geldiğini düşündüğü arabayı fark etmiş bir ara. Onun hareketlenmesiyle diğerleri de arabanın etrafını sarmışlar. Arabada bulunan etlerin, en kısa sürede kendilerine verilmesini istiyorlarmış. Ciddiymişler, eğer arabadaki etlerin kendilerine verilmesinde zorluk çıkartılırsa arabanın camlarını kırıp almalarının zor olmayacağını söylüyorlarmış. Arabada bulunan kişi değilmiş aslında etleri almalarına engel olacağını düşündükleri. Zor kullanarak aldıklarında, birbirlerine düşeceklerini ve içlerinden bazılarının et alamayacağını düşünüyorlarmış.

Ama hiçbirisi et verileceklerin listesinde yer almıyormuş. Adresleri de kayıtlı değilmiş. Demek ki muhtaç insanlar da değillermiş... Ama durum ciddiymiş.

Arabanın içinde olan; "Ne olursa olsun, bu köye vermem gereken kadar et vereceğim." diye şartlandırmış kendisini.

Arabanın üzerine abananlardan gökyüzü görünmüyormuş, hava sıcakmış; et almak için uzanan ellerin sayısı elli, belki altmış... Boğazına sarılıyorlarmış, kollarından çekiyor, itiyor, sarsıyor, nefes almasına müsaade etmiyorlarmış.

Zor bir günmüş... Ne anne varmış o sırada orada, ne baba. Bursalının arkadaşları; Denizlili, Uşaklı, Bitlisli, Karslı ve Antepli de yokmuş. Tek O (celle celalühü) varmış. Gurbet yurdunun da hicretin de sahibi... Bütün yakınların uzak olduğu yerde, şahdamardan daha yakın olan varmış... Aynı mekanın havasını solusalar, aynı dili konuşsalar da, fanilerin görüşmeleri karşıdan gelen arabanın şoförüyle bir göz göze gelme süresi kadar bile değilmiş; asıl hicret ona, vuslat da O'nunlaymış..

ALLAH İÇİN KURBAN, KÜP İÇİN KIYMA

Hz. Peygamber kurban etlerinin kavrularak saklandığını ve ihtiyaç sahiplerine verilmediğini görmüş ve: "Hiç kimse kestiği kurbanın etini üç günden fazla evinde ve elinde tutmasın." buyurmuştu. "Allah için kurban, küp için kıyma" anlayışı yanlıştır. Hz. Peygamber'in koyduğu yasağın amacı etin ihtiyaç sahiplerine intikalini sağlamaktı. Bundan dolayı aileler komşularına, dostlarına, yoksullara paylarını verdikten sonra geriye kalan etleri daha sonra tüketmek üzere istedikleri zamana kadar buzdolaplarında ya da kavurma veya kıyma yaparak küpte bekletebilirler.